

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΠΑΡΑΣΙΤΙΣΜΟΣ-ΕΥΦΥΜΕΡΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ-ΑΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΙΣΑΒΕΛΛΑ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΗ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : Γ. ΑΡΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΦΟΣ, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή

1.1	Γενικά στοιχεία	2
1.2	Προσθήκη σε υπάρχον κτίριο	2
1.3	Προσθήκη σε νέο κτίριο	3
1.4	Προσθήκη νέου κτιρίου σε υπάρχον κτιριακό περιβάλλον/αστικό ιστό	3
1.5	Αποδόμηση	4

2. Γενικό μέρος

2.1	Ανάπτυξη της σχέσης παρασίτου με την φύση	6
2.2	Ανάπτυξη της σχέσης παρασίτου με την αρχιτεκτονική	6
2.3	Διαχωρισμός προσθήκης-παρασίτου	8

3. Ειδικό μέρος

3.1	Χαρακτηριστικά δημιουργίας προσθηκών – Παραδείγματα	9
3.2	Διαφορετικές προσεγγίσεις	9
3.3	Κλίμακα	10
3.4	Γεωμετρία/μορφή	12
3.4.1	Συμβολισμός	16
3.5	Υλικά/κατασκευή (Δομή)	19
3.6	Χρήσεις	22
3.7	Λειτουργία	25

4. Συμπεράσματα-Επίλογος

28

5. Βιβλιογραφία

32

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την αρχή της Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής όταν οι ανάγκες και οι χρήσεις ενός κτιρίου έπρεπε να αλλάξουν απαιτούνταν και η όλη μεταμόρφωση του. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται το φαινόμενο της επανάχρησης κτιρίων με προσθετικές δομές. Η εισαγωγή των προσθηκών σε δημόσιους χώρους συγκέντρωσης (μουσεία, εμπορικά και πολιτιστικά κέντρα), σε χώρους διέλευσης (αεροδρόμια, σταθμούς), σε διάφορους εργασιακούς χώρους και χώρους κατοικίας καθώς και σε ένα ευρύτερο αστικό τοπίο οδηγούν στην περαιτέρω χρήση του αστικού ιστού. Η Ευρώπη συγκεκριμένα, υιοθετεί το φαινόμενο αυτό με γραφεία εξειδικευμένα στην επανάχρηση κτιρίων με προσθήκες. Πολλά παραδείγματα προσθηκών συναντάμε σε πολλές χώρες Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία κ.τ.λ. Στις χώρες αυτές υπάρχουν κανονισμοί οι οποίοι περιορίζουν την δημιουργία νέων κτιρίων και δίνουν κίνητρα για την μετατροπή των υφιστάμενων. Αυτό το θέμα συζητείται στην αρχιτεκτονική του 21^{ου} αιώνα και η αναζήτηση στρατηγικών για ανακύκλωση των υφιστάμενων χώρων θεωρείται δεδομένη. Το φαινόμενο αυτό είναι ένα σύγχρονο και καίριο ζήτημα για την αρχιτεκτονική. Πλέον η κατεδάφιση και ανέγερση καινούργιων κτιρίων μπορεί να περιοριστεί σημαντικά αφού περισσότερη ανάπτυξη μπορεί να δοθεί στα ήδη υπάρχον κτίρια. Οι πόλεις αναζητούν τρόπους αναβάθμισης αλλά και συντήρησης της ιστορικής τους εικόνας και η δημιουργία των προσθηκών αυτών μπορεί να δώσει λύση στο πρόβλημα τους. Οι προσθήκες προκαλούν τον κόσμο να χρησιμοποιήσει τον δημόσιο χώρο της πόλης όσο το δυνατό περισσότερο με αποτέλεσμα οι ανεκμετάλλετοι χώροι να περιοριστούν σε μεγάλο βαθμό. Η χρησιμοποίηση των χώρων αυτών γίνεται πλέον με τους πιο βιώσιμους τρόπους.

Η ερευνητική αυτή εργασία προσπαθεί να μελετήσει στρατηγικές και πρακτικές που εφαρμόζονται σήμερα στο συγκεκριμένο πεδίο. Επιχειρεί να αναλύσει το φαινόμενο αυτό μέσα από κάποια παραδείγματα και να διδάξει την αξία της επανάχρησης κτιρίων με προσθήκες έτσι ώστε να προκύψουν κάποια συμπεράσματα τα οποία θα αποτελέσουν σημαντικά εναύσματα για τον σχεδιασμό. Ο όρος προσθήκη αναλύεται ως η τοποθέτηση επιπλέον στοιχείου πάνω σε κάτι. Το ρήμα προσθέτω ορίζεται με τα συνώνυμα συμπληρώνω, επαυξάνω, εμπλουτίζω. Υπάρχουν τρεις κατηγορίες στις οποίες ομαδοποιούνται τα παραδείγματα των προσθηκών.

Προσθήκη σε υπάρχον κτίριο

Από την αρχή της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής όταν οι ανάγκες και οι χρήσεις ενός κτιρίου έπρεπε να αλλάξουν απαιτούνταν και η όλη μεταμόρφωση του κτιρίου. Οι παρεμβάσεις που έπρεπε να γίνουν σε υπάρχουσες κτιριακές δομές έρχονται αντιμέτωπες με ιστορικά μνημεία και περιβάλλοντα. Σκοπός του αρχιτέκτονα είναι η ένταξη αυτής της νέας χειρονομίας σε ένα έντονα ταυτοποιημένο τοπίο. Ο τρόπος με τον οποίο ο αρχιτέκτονας θα χειριστεί την μεταμόρφωση αυτή παίζει σημαντικό ρόλο για την ιστορική συνέχεια του κτιρίου και του αστικού ιστού στο οποίο βρίσκεται. Θίγει έννοιες όπως η απόρριψη ή η διατήρηση, η επανάχρηση, η μετάλλαξη ή ο σεβασμός στην ιστορική ταυτότητα και η σχέση παλαιού/καινούργιου. Ο αρχιτέκτονας λοιπόν, ο οποίος καλείται να κάνει μια προσθήκη σε ένα υπάρχον κτίριο ή μνημείο, μπορεί να επιλέξει μια μιμητική γλώσσα για να εντάξει την πρότασή του, να διατηρήσει την διαχρονικότητα της προηγούμενης πρότασης ή αντίθετα να σχεδιάσει ένα αυτοτελές υποσύνολο. Στην προσπάθεια αυτή, έχει αρκετούς περιορισμούς. Ήδη υπάρχει ένα κτίριο, ένα

περιβάλλον, το οποίο μπορεί είτε να σεβαστεί, είτε να κριτικάρει αλλά και να το εκμεταλλευτεί έτσι ώστε να δημιουργήσει το δικό του στυλ. Η επανάχρηση ενός υπάρχοντος κτιρίου μπορεί να ξεκινήσει με την ένταξη μιας αλλαγής ή και με μία επιθετική πρόταση διαφοροποίησης.¹

Σύμφωνα με τα λόγια του Ιταλού ιστορικού και αρχιτέκτονα Bruno Zevi², "*όταν αντιμετωπίζουμε το ζήτημα της συνάντησης της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και ιστορικού περιβάλλοντος θεωρούμε ότι αυτό σημαίνει αποκλειστικά, την υπεράσπιση του παλιού, το οποίο αποτελείται από την εισβολή του νέου. Αντίστροφα όμως υπάρχει και ο κίνδυνος διαφθοράς του καινούργιου που πολιορκείται από ένα πλήθος ακαδημαϊκών προκαταλήψεων. Διερωτάται κανείς αν είναι καλό να συμβιβάζονται οι παλιές γλωσσολογικές αξίες με τις νέες*". Επίσης όταν δημιουργούμε χώρους γύρω από ένα ιστορικό πλαίσιο πρέπει πάντα να υπάρχει μια *‘ήπια συμφωνία’* ή ένας διάλογος μεταξύ του περιβάλλοντος και των σύγχρονων επεμβάσεων το οποίο να αποτελεί αποτέλεσμα *"μιας ξεκάθαρης και θορυβώδους διαλεκτικής αντίθεσης"*.

Προσθήκη σε νέο κτίριο

Ο αρχιτέκτονας εξ' αρχής δείχνει τις συνθετικές αρχές της λύσης του. Η πρόθεση του είναι η καταστροφή της ολότητας. Πολλές φορές κατασκευάζει ή μιμείται ένα σύστημα περιορισμών το οποίο χρησιμοποιεί ως μία ασφαλή βάση. Η λύση του μετατρέπεται σε μια ανατρεπτική αρχιτεκτονική χειρονομία που μπορεί να θεωρηθεί και ως αποτέλεσμα της αμηχανίας του. Η εκκεντρικότητα του σταματάει λίγο πριν χαρακτηριστεί μονότονη. Υπάρχει και η περίπτωση όμως, όπου ο αρχιτέκτονας όταν παράγει ένα νέο κτίριο περιορίζεται από την υπάρχουσα νομοθεσία της περιοχής, τουλάχιστον εξωτερικά. Έτσι πολλές φορές η ικανοποίηση των αναγκών του υλοποιείται στο εσωτερικό κομμάτι του κτιρίου.³

Προσθήκη νέου κτιρίου σε υπάρχον κτιριακό περιβάλλον/αστικό ιστό

Σύμφωνα με τον Φιλανδό αρχιτέκτονα Eero Saarinen ένα κτίριο είναι μια οργάνωση του χώρου μέσα στο χώρο, το ίδιο και μια κοινότητα, το ίδιο και μια πόλη⁴. Το αστικό κτίριο μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα κομμάτι του χώρου μέσα σε ένα μεγαλύτερο χώρο, την πόλη. Όταν ο αρχιτέκτονας σχεδιάζει ένα αστικό κτίριο αναγκάζεται να επέμβει σε μια προκαθορισμένη από κανόνες και όγκους όψη και σύνταξη της πόλης. Ο υπάρχον αστικός ιστός καλείται να υπακούει σε μια τάξη η οποία διαταράσσεται και μεταλλάσσεται με την ένταξη ενός νέου κτιρίου. Σε ιστορικά κτίρια η προσπάθεια αποκατάστασης μιας δυναμικής ισορροπίας η οποία να επιτρέπει την αισθητική αφομοίωση του νέου κτιρίου και την σαφή αντίληψη του χρόνου κατασκευής του προβάλλεται περισσότερο. Η ισορροπία αυτή διευκολύνεται όταν το περιβάλλον είναι

¹ Βενετία Δ. Τσακαλίδου. (2006). *Η συνθετική λογική της παρεμβολής στην Αρχιτεκτονική*. Available: <http://invenio.lib.auth.gr/record/63033/files/gri-2006-927.pdf?version=1>. Last accessed 29th August 2015.

² Zevi, Bruno, *Η Μοντέρνα Γλώσσα της Αρχιτεκτονικής*, μετάφραση: Λ. Κοτάνωφ, Εκδόσεις Νεφέλη, Βιβλιοθήκη της Τέχνης, Αθήνα 1986, σ. 146-149

³ Βενετία Δ. Τσακαλίδου. (2006). *Η συνθετική λογική της παρεμβολής στην Αρχιτεκτονική*. Available: <http://invenio.lib.auth.gr/record/63033/files/gri-2006-927.pdf?version=1>. Last accessed 29th August 2015.

⁴ Venturi, Robert, *Complexity and Contradiction in Architecture*, The Museum of Modern Art, New York, in association with the Graham Foundation for Advanced Studies in the fine Arts, Chicago (1966) 1977 1998, p.70

ανομοιογενές και αποτελείται από κτίρια τα οποία είναι κτισμένα σε διαφορετικές περιόδους και μορφολογίες.⁵

Ο ρόλος των προσθηκών αυτών είναι βαθύτερος. Δίνουν λύσεις σε διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πυκνοδομημένες πόλεις με την δημιουργία προσωρινών χώρων κατοίκησης. Οι κατασκευές αυτές οι οποίες μπορεί να είναι μικρής ή μεγάλης κλίμακας σκοπό έχουν να στεγάσουν ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Μέσα από την μελέτη πολλών παραδειγμάτων που έγινε ξεχώρισαν κάποια βασικά χαρακτηριστικά τα οποία θεωρήθηκαν ως κύρια για την δημιουργία των προσθηκών αυτών. Η κλίμακα ενός κτιρίου παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην κατασκευή και στον σχεδιασμό ενός κτιρίου προσθήκης. Η γεωμετρία και η μορφή παίζουν και αυτά καθοριστικό ρόλο στην δημιουργία των προσθηκών αυτών όπως επίσης και ο συμβολισμός. Άλλο χαρακτηριστικό που παίζει σημαντικό ρόλο είναι η επιλογή των υλικών που κάνει ο αρχιτέκτονας για το έργο του. Όταν ένα κτίριο είναι σε αρκετά καλή κατάσταση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά, αφού γίνει ανακατασκευή αυτού και προσθήκη καινούργιας μονάδας πάνω του. Ο σχεδιαστής λοιπόν οδηγείται στην ανάμιξη μιας καινούριας μορφής μαζί με την παλαιότερη κατασκευή. Αυτή η νέα μορφή που δημιουργείται μπορεί να διατηρήσει την παλαιότερη της χρήση, να υιοθετήσει μια καινούρια ή ακόμη και να φιλοξενήσει διαφορετικές χρήσεις σε ένα κτίριο. Άρα λοιπόν και οι χρήσεις είναι ένα βασικό χαρακτηριστικό για να δημιουργηθεί ένα κτίριο προσθήκη. Τέλος, η λειτουργία είναι ένας ακόμη τέτοιος παράγοντας αφού το υπάρχον κτίριο και η προσθήκη λειτουργούν εντελώς διαφορετικά σαν δύο ξεχωριστά σώματα. Οι προσθήκες αυτές συχνά ονομάζονται παράσιτα αφού η αρχιτεκτονική μιμείται το φαινόμενο του παρασιτισμού στην φύση με τα κτίρια να είναι αυτά που παίζουν τον ρόλο των ζωντανών οργανισμών. Όπως και στη φύση, έτσι και στα κτίρια εμφανίζονται διαφορετικές μορφές αυτής της συμβίωσης, με το παράσιτο να είναι αυτό που επωφελείται, ενώ ο ξενιστής βλάπτεται, επωφελείται ή μένει ανεπηρέαστος. Το θέμα των προσθηκών είναι αρκετά επίκαιρο στην σύγχρονη κοινωνία. Στηριζόμενοι λοιπόν στις ανάγκες και στο ενδιαφέρον γι αυτές τις αξίες που προσφέρουν οι προσθήκες πάμε ένα βήμα παρακάτω και βλέπουμε όλα αυτά με μια πιο σύγχρονη ματιά.

Αποδόμηση

Στην αρχιτεκτονική, κάποιοι συμβατικοί τρόποι θεώρησης αποσταθεροποιούνται και δίνουν την θέση τους σε νέους τρόπους σκέψης και δράσης. Η πράξη της αποδόμησης ξεκινάει ουσιαστικά την δεκαετία του '60 με τον Γάλλο φιλόσοφο Jacques Derrida, Paul.

Η αποδόμηση στην αρχιτεκτονική διαφημίζεται και προβάλλεται έντονα το 1988. Στην Tate Gallery του Λονδίνου οργανώνεται ένα διεθνές συμπόσιο για τις οπτικές τέχνες και την αρχιτεκτονική το οποίο ολοκληρώνεται με την έκδοση ενός τεύχους περιοδικού το οποίο αφιερώνεται ολοκληρωτικά στην αποδόμηση. Στους προβληματισμούς που αναπτύσσονται, η προσέγγιση που έδωσε ο Jacques Derrida αποκτά κυρίαρχη θέση και η αρχιτεκτονική

⁵ Βενετία Δ. Τσακαλίδου. (2006). *Η συνθετική λογική της παρεμβολής στην Αρχιτεκτονική*. Available: <http://invenio.lib.auth.gr/record/63033/files/gri-2006-927.pdf?version=1>. Last accessed 29th August 2015.

περιγράφεται τώρα πια με τον όρο "αποδημητική". Το καλοκαίρι του ιδίου χρόνου στο μουσείο μοντέρνας τέχνης της Νέας Υόρκης (MOMA) γίνεται μια έκθεση με θέμα "Αποκονστρουβιστική αρχιτεκτονική" η οποία παρουσιάζει μελέτες των Daniel Libeskind, Rem Koolhaas, Frank Gehry, Peter Eisenman, Zaha Hadid, Coop Himmelblau Bernard Tschumi μαζί με προγενέστερα έργα Ρώσων Κονστρουκτιβιστών.

Κύριοι εκπρόσωποι-εισηγητές της αρχιτεκτονικής της αποδόμησης πρέπει να θεωρήσουμε τον Peter Eisenman και τον Bernard Tschumi, με αρκετές όμως μεταξύ τους διαφορές. Ο Peter Eisenman πρώτα απ' όλα απορρίπτει τις δύο ιδέες στις οποίες, κατά την γνώμη του, στηρίχτηκε η κλασσική και η μοντέρνα αρχιτεκτονική: την πρώτη, που είναι ότι ένα νόημα μπορεί να υπάρχει στο εσωτερικό μιας φόρμας και την δεύτερη, που είναι ότι πάντα ένας τύπος - μοντέλο βρίσκεται στην αρχή της εξέλιξης τόσο της σύνθεσης όσο και του μετασχηματισμού.

Η αποδημητική αρχιτεκτονική πιθανόν να έχει επιδράσεις και ίχνη από τον σουπρεματισμό, τον κυβισμό, τον ντανταϊσμό, τον σουρεαλισμό, τον γερμανικό εξπρεσιονισμό, κ.τ.λ. Οι δύο όμως σημαντικότερες αφετηρίες της θεωρούνται α) οι θεωρητικές μεταστρουκτουραλιστικές προσεγγίσεις και β) ο ρωσικός κονστρουκτιβισμός. Το πεδίο των μεταστρουκτουραλιστικών προσεγγίσεων είναι ιδιαίτερα ευρύ και πολύπλοκο, αφού σχεδόν αγγίζει όλα τα πεδία των κοινωνικών επιστημών και των ανθρωπιστικών επιστημών.

Η "αποδόμηση", ως όρος, δεν προσδιορίζει με αυστηρότητα κάποιο από τα παραπάνω πλαίσια. Είναι κυρίως μια δραστηριότητα που ασκεί κριτική, μια ανοικτή πρακτική και όχι μια μέθοδος που οδηγεί σε ορθούς συλλογισμούς και σωστές λύσεις.⁶ Ο Αμερικανός αρχιτέκτονας Philip Johnson υπογραμμίζει πως η αποδημητική αρχιτεκτονική δεν αποτελεί καινούργιο στυλ, ούτε έχει σκοπό να αναγγείλει τον ερχομό του International Style αλλά έχει να κάνει με την σύγκλιση που παρουσιάζουν τα έργα κάποιων σημαντικών αρχιτεκτόνων, η οποία υποδηλώνει μια κοινή προσέγγιση στην αρχιτεκτονική και που οδηγεί στην παραγωγή παρόμοιων μορφών.⁷

Όπως αναφέρει ο Γάλλος φιλόσοφος Jacques Derrida, η αποδόμηση αναλύει και συγκρίνει νοητικά ζεύγη όπως (μορφή και περιεχόμενο, φύση και πολιτισμός, σκέψη και αντίληψη, ουσία και συγκυρία, πνεύμα και σώμα, θεωρία και πρακτική, αρσενικό και θηλυκό, έννοια και μεταφορά, ομιλία και γραφή, δομή και διακόσμηση, αφαίρεση και εικονογραφία, κ.τ.λ.), τα οποία μέχρι τώρα θεωρούνταν δεδομένα. Στόχος της αποδόμησης λοιπόν, είναι να αμφισβητήσει τα καθιερωμένα όρια. Προτρέπει με αυτό τον τρόπο τον αρχιτέκτονα να σκεφτεί και να προβληματιστεί γι αυτό που μέχρι στιγμής θεωρούσε ως δεδομένο.⁸

⁶ Papadakis, Andreas, Steele, James, *Architecture of today*, Editions Pierre Terrail, Paris, 1992, p.167

⁷ Johnson, Philip, "Deconstructivist Architecture - Museum of Modern Art, New York", in Hays, K. Michael (editor), *Architecture/ Theory/ since 1968*, Columbia Books of Architecture, MIT Press, (2000) 3rd printing 2002, p.676,677

⁸ Βενετία Δ. Τσακαλίδου. (2006). *Η συνθετική λογική της παρεμβολής στην Αρχιτεκτονική*. Available: <http://invenio.lib.auth.gr/record/63033/files/gri-2006-927.pdf?version=1>. Last accessed 29th August 2015.

2.ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ανάπτυξη της σχέσης του παρασίτου με την φύση και την αρχιτεκτονική.

Ο όρος παρασιτισμός είναι ένα φαινόμενο το οποίο παρουσιάζεται στη φύση. Συνίσταται στη συμβίωση δύο οργανισμών, του παράσιτου και του ξενιστή. Το παράσιτο δέχεται και εκμεταλλεύεται τα πλεονεκτήματα από τον οργανισμό της υποδοχής του ώστε να επιβιώσει, και παρουσιάζει ένα υψηλότερο αναπαραγωγικό βαθμό σε σχέση με τον οικοδεσπότη του ο οποίος συνήθως είναι αυτός που βλάπτεται. Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις όμως κατά τις οποίες ο οικοδεσπότης είναι αυτός που επωφελείται. Σε κάποιες άλλες μένει ανεπηρέαστος και σε κάποιες άλλες επωφελούνται και οι δύο οργανισμοί από την μεταξύ τους σχέση.⁹

Τα παράσιτα συνήθως μπορεί να είναι ζώα ή φυτά και είναι δυνατό να παρασιτούν σε ζώα ή σε φυτά ή και σε αμφότερα. Υπάρχουν αρκετές κατηγορίες παρασίτων ανάλογα με τους οικοδεσπότες τους. Οι πιο πολλοί τύποι παρασίτων μπορεί να είναι ενδοπαράσιτα, τα οποία κατοικούν μέσα στους ζωντανούς οικοδεσπότες τους, ή εξωπαράσιτα τα οποία εξαρτώνται από άλλον οργανισμό αλλά δεν βρίσκονται μέσα στους οικοδεσπότες τους. Κατά τον παρασιτισμό, οι τρεφόμενοι οργανισμοί, (παράσιτα) δεν σκοτώνουν τον οργανισμό με τον οποίο τρέφονται, (ξενιστή) αν και σε κάποιες περιπτώσεις αυτό είναι το τελικό αποτέλεσμα. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα παρασιτισμού φυτών ή ζώων αποτελούν τα ακάρεα, φυτοπαρασιτικά και ζωοπαρασιτικά (τσιμπούρια) αντίστοιχα. Στα παράσιτα συγκαταλέγονται πολλά βακτήρια, ιοί, μύκητες και μια σειρά από ασπόνδυλες ταξονομικές ομάδες στις οποίες προεξέχουσα θέση κατέχουν τα αρθρόποδα. Κάποια παράσιτα αποτελούν προσβολή, ασθένεια δηλαδή στους οργανισμούς υποδοχής. Δεν είναι όμως όλα τα παράσιτα παράγοντες ασθενειών, αλλά μάλιστα κάποια είναι ουσιώδη για την κανονική λειτουργία του ξενιστή. Π.χ. τα παρασιτικά βακτήρια που βρίσκονται στην κοιλιά των σπληνφόρων ζώων και στα έντερα των τερμιτών είναι άκρως απαραίτητα για την πέψη. Άλλο παράδειγμα παρασιτισμού αποτελεί και ένα ελάφι το οποίο θεωρείται παράσιτο, επειδή τρώει κάποια φύλλα από ένα θάμνο και μειώνει τη βιομάζα του θάμνου, όπως επίσης κάνει και ένα αιματοφάγο παράσιτο (π.χ. βδέλλα, τσιμπούρι, κοριός, κουνούπι), σε ένα μεγαλύτερο ζώο. Ένα πουλί που ζει μέσα σε μια τρύπα ενός δέντρου θεωρείται παράσιτο και το δέντρο αποτελεί τον ξενιστή ο οποίος μένει ανεπηρέαστος. Άλλο παράδειγμα αποτελεί ένα αιγυπτιακό πουλί το οποίο βοηθάει ένα κροκόδειλο να διατηρήσει το παράσιτο στο σώμα κατά την ανάκτηση της τροφής του και έτσι με αυτό το τρόπο παράσιτο και ξενιστής επωφελούνται.¹⁰

Η παρούσα εργασία βασίστηκε στην παραδοχή ότι η αρχιτεκτονική μιμείται το φαινόμενο αυτό, με τα κτίρια να παίζουν το ρόλο των ζωντανών οργανισμών. Η σχέση αυτή ξεκίνησε ιστορικά με τη μορφή πρόχειρων καταλυμάτων τα οποία είναι προσκολλημένα σε υπάρχοντα κτίρια, με σκοπό την επέκταση του χώρου ή τη στέγαση. Σήμερα, η προσέγγιση αυτή έχει γίνει πιο προγραμματισμένη και σταθερή. Όπως και στη φύση, έτσι και στα κτίρια εμφανίζονται

⁹ Βασιλική Κακοσίμου. (2004). *Παρασιτική Αρχιτεκτονική*. Available: http://theory1315.blogspot.com.cy/2014/01/blog-post_11.html. Last accessed 15th June 2015.

¹⁰ Βλάχος Ιωάννης - Κολλάρος Δημήτριος. (2008). *ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ*. Available: http://www.lib.teiher.gr/webnotes/steg/OikologiaTheoria/pdfs/Enotita_2.pdf. Last accessed 15th June 2015.

διαφορετικές μορφές αυτής της συμβίωσης, με το παράσιτο να είναι αυτό που επωφελείται, ενώ ο ξενιστής βλάπτεται, επωφελείται ή μένει ανεπηρέαστος. Τις περισσότερες φορές οι κατασκευές αυτές είναι εφήμερες και τοποθετούνται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην αλλοιωθεί η εικόνα του κτιρίου που τις φιλοξενεί. Άλλες φορές, οι προσθήκες αυτές αλλοιώνουν το υφιστάμενο κτίριο ως προς το χαρακτήρα και τη μορφή του. Σε κάθε περίπτωση όμως, μέσω της αρχιτεκτονικής εισάγονται νέες ιδέες περί χωρικής αντίληψης. Κτίρια μετασχηματίζονται μιμούμενα ζωντανούς οργανισμούς που μεταβάλλονται ανάλογα με τις συνθήκες στις οποίες θα βρεθούν, σε μια προσπάθεια να επιβιώσουν.¹¹

Είμαστε μάρτυρες μιας εκ νέου αρχιτεκτονικής πρακτικής την οποία όρισαν ως "παρασιτική" και η οποία ασχολείται με την εισαγωγή νέων αρχιτεκτονικών στοιχείων σε υφιστάμενα κτίρια και αστικές δομές. Οι προσθήκες λοιπόν σε κτίρια δεν είναι ένα νέο φαινόμενο. Ο ρόλος που διαδραματίζουν στην αρχιτεκτονική είναι βαθύτερος από αυτόν του μετασχηματισμού ενός κτιρίου. Συχνά αντανakλά τα προβλήματα και τις ανάγκες που έχει μια κοινωνία, με συχνότερη την ανάγκη της για χώρο στις πυκνοδομημένες πόλεις και των αναγκών της για προσωρινά καταλύματα. Η νέα αυτή μορφή της αρχιτεκτονικής, εισάγει νέα δεδομένα στον τρόπο που βιώνουμε και αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον της πόλης. Κάνουν την εμφάνιση τους οι ελαφριές, μεταφερόμενες κατασκευές μικρής κλίμακας που σκοπό έχουν να στεγάσουν πληθυσμούς σε ανάγκη, συμφιλιώνοντας έτσι την νομαδική ζωή με την αστική. Παρεμβάλλεται ανάμεσα στις κοινωνικές δομές και την πόλη μέσω παρορμητικών και καινοτόμων διαδικασιών της. Ο ξενιστής είναι πλέον η πόλη και όχι το ίδιο το κτίριο, και στόχος η κοινωνία η οποία είναι έτοιμη να δεχθεί την αλλαγή αυτή χωρίς αντιδράσεις και είναι υποχρεωμένη να συμβιώσει με αυτό το νέο οργανισμό.¹²

Ο όρος "παράσιτο" έχει χρησιμοποιηθεί σε μια σειρά από πολιτιστικές, σχεδιαστικές και καλλιτεχνικές έρευνες από την δεκαετία του 1980. Το 2001 οι Korteknie και Stuhlmacher κατασκεύασαν το πρωτότυπο "Las Palmas parasite" σε μια εγκαταλειμμένη αποθήκη στο Ρότερνταμ, γνωστή ως Las Palmas. Μέσα σε αυτό το κομμάτι της αρχιτεκτονικής οι δύο Ολλανδοί αρχιτέκτονες ίδρυσαν την έκθεση "Parasites. The city of small things". Το θέμα της έκθεσης περιγράφεται με το ακρωνύμιο P A R A S I T E. (Prototypes for Advanced Ready-made Amphibious Small scale Individual Temporary Ecological Houses). Το 2003 σε μια κατοικημένη επέκταση στην Ουτρέχτη πραγματοποιείται η έκθεση Parasite όπου εισάγεται σε μια σειρά από ασκήσεις στον τομέα της τέχνης, της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας. Έλαβαν μέρος στην έκθεση παγκοσμίου φήμης αρχιτέκτονες όπως ο Αμερικάνος Vito Acconci ο οποίος δημιούργησε μια σειρά από έργα με θέμα "parasite-virus". Το 2004 στο Hoogvilet στην Ολλανδία πραγματοποιήθηκε το έργο με όνομα "School" όπου ένα σχολείο χρησιμοποιήθηκε για τρία προσωρινά έργα αρχιτεκτονικής. Ο όρος παράσιτο χρησιμοποιείται επίσης σε μια σειρά από εκθεσιακές κατασκευές όπως the P.A.R.A.S.I.T.E. Museum of Contemporary Art στην Σλοβενία και στο Para/Site Art Space στο Χόνγκ Κόνγκ. Το 2006 στην έκθεση αρχιτεκτονικής Biennale στην Βενετία, το γερμανικό περίπτερο παρουσίασε την "Convertible City" όπου κυρίως

¹¹ Βασιλική Κακοσίμου. (2004). *Παρασιτική Αρχιτεκτονική*. Available: http://theory1315.blogspot.com.cy/2014/01/blog-post_11.html. Last accessed 15th June 2015.

¹² Βασιλική Κακοσίμου. (2004). *Παρασιτική Αρχιτεκτονική*. Available: http://theory1315.blogspot.com.cy/2014/01/blog-post_11.html. Last accessed 15th June 2015.

επικεντρώνεται στην επαναχρησιμοποίηση των υφιστάμενων κτιρίων ως απάντηση στους νέους κανονισμούς οι οποίοι περιορίζουν την κατασκευή καινούργιων κτιρίων.

Ο όρος παράσιτο, δεν είναι πλέον μια λέξη, αλλά μια "σημασιολογική περιοχή" η οποία καλύπτει ένα μέρος του αρχιτεκτονικού λεξικού και απαιτεί προβληματισμό για το αστικό μοντέλο και την αίσθηση του σχεδιασμού. Δεν είναι μόνο η χωρίς αιτία αύξηση του χώρου αλλά η βελτιστοποίηση του για ένα επικείμενο μέλλον. Η αρχιτεκτονική σύνθεση αρθρώνει τους παρασιτικούς δεσμούς με τα υφιστάμενα κτίρια για να πυκνώσει η πόλη μεταφράζοντας σε χωρικούς όρους αιτήματα τα οποία προκύπτουν από τις απλές ερωτήσεις. Η παρασιτική αρχιτεκτονική είναι μια απεικόνιση της αναθεώρησης της αξίας των εδαφών και στο γεγονός ότι η πόλη αναπτύσσεται από μόνη της.

Διαχωρισμός προσθήκης-παρασίτου

Υπάρχει λόγος που ονομάζουμε κάποιες φορές τις επεμβάσεις αυτές απλές προσθήκες και κάποιες φορές παράσιτα. Η λέξη προσθήκη χρησιμοποιείται για κάποια μόνιμη επέμβαση και για μια και μόνο συγκεκριμένη χρήση η οποία θα παραμείνει η ίδια για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Αντιθέτως, τα παράσιτα σχεδιάστηκαν για περισσότερο από μια χρήσεις. Στόχος του σχεδιαστή ήταν να δημιουργήσει ένα χώρο που να μπορεί να αλλάζει μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Χρησιμοποιούμε την λέξη παράσιτο για μια κατασκευή εφήμερη η οποία μπορεί να αποσυναρμολογηθεί και να συναρμολογηθεί ξανά κάπου αλλού. Τα παράσιτα δημιουργούν μια οργανική, διαλεκτική σχέση με τον ξενιστή η οποία είναι αρκετά δυναμική, και αλλάζει. Αν πεθάνει ο ξενιστής θα πεθάνει και το παράσιτο, αν πεθάνει το παράσιτο και δεν έρθει άλλο παράσιτο και ο ξενιστής βασίζεται στο παράσιτο τότε ο ξενιστής θα έχει πρόβλημα. Η λέξη παράσιτο λοιπόν αφορά ζητήματα δυναμικότητας, διάρκειας, πολυχρηστικών και εφήμερων τοποθετήσεων.

3.ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Μετά από μελέτη πολλών παραδειγμάτων έχουν ξεχωρίσει κάποια χαρακτηριστικά τα οποία θεωρήθηκαν ως κύρια για την δημιουργία προσθηκών. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι η κλίμακα, η γεωμετρία/μορφή από την οποία προκύπτει και ο συμβολισμός, τα υλικά/κατασκευή (Δομή), οι χρήσεις και τέλος, η λειτουργία (σχέση παρασίτου-ξενιστή). Η ανάλυση αυτών των χαρακτηριστικών βοήθησε στην κατανόηση της λογικής της δημιουργίας παρασιτικών κατασκευών. Όλες αυτές οι κατασκευές έχουν κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, όμως όλες ξεχωρίζουν από κάποιο που έχουν πιο έντονο. Ο διαχωρισμός των παραδειγμάτων σε κάθε κατηγορία έγινε με βάση τον πιο έντονο κάθε φορά προβληματισμό.

Όπως αναφέρει και ο Έλληνας αρχιτέκτονας Πάνος Τζώνος¹³ από την βιομηχανική επανάσταση μέχρι και σήμερα οι ιδεολογίες του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού προσεγγίζονται με διαφορετικό τρόπο στο πέρασμα των χρόνων. Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα κυριαρχεί η "αισθητική προσέγγιση". Η αρχιτεκτονική εκπαίδευση ήθελε να οδηγήσει τον νέο αρχιτέκτονα στην δημιουργία αισθητικά όμορφων κτιρίων. Στην συνέχεια και μέχρι την δεκαετία του '50 κυριαρχεί η "τεχνολογική προσέγγιση". Το κέντρο βάρους της θεωρίας, σ' αυτό το στάδιο της εξέλιξής της ήταν ο σχεδιασμός από τεχνολογική και αισθητική άποψη. Κυρίως όμως κυριαρχούσε η "τεχνολογική ιδεολογία". Την περίοδο αυτή προκύπτει η πεποίθηση ότι η κοινωνική λειτουργία του αρχιτέκτονα είναι να σχεδιάζει το φυσικό περιβάλλον σύμφωνα με τεχνολογικά και αισθητικά κριτήρια. Αργότερα και ως την δεκαετία του '70 η "επιστημονική" προσέγγιση φαίνεται να κυριαρχεί. Αυτή η προσέγγιση αποδέχτηκε τις αρχές του κινήματος της μοντέρνας αρχιτεκτονικής και ιδιαίτερα την έμφασή του στην τεχνολογία. Επιχείρησε να εξελίξει παραπέρα συστηματικά τις αξιωματικές αρχές του Μοντέρνου Κινήματος και να τις εδραιώσει σε μια μεθοδολογικά συνεκτική βάση, επιχείρησε δηλαδή να "επιστημονοποιήσει" τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Η επιστημονική προσέγγιση είχε αντικατασταθεί από την "κοινωνική" η οποία άρχισε να κατηγορεί την προηγούμενη για τις ανεπάρκειες των κτιρίων που παρήγαγαν. Έτσι προβάλλει την προτεραιότητα της κοινωνικής σημασίας του σχεδιασμού, που επισκιάζει όλες τις άλλες. Σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι δεν ισχύουν όλα ταυτόχρονα. Ισχύει και η αισθητική και η τεχνολογική και η επιστημονική και η κοινωνική προσέγγιση απλά σε κάθε περίπτωση ταιριάζει πάντα κάτι καλύτερα, όπως ακριβώς συμβαίνει και στα παραδείγματα που θα αναφέρουμε παρακάτω.

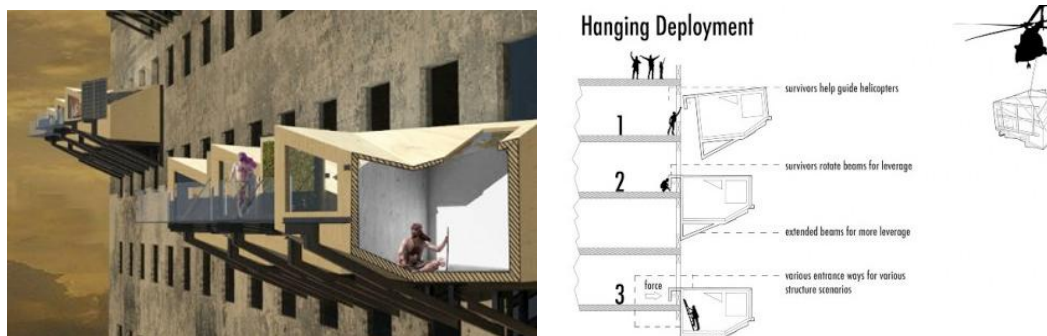
¹³ Πάνος Τζώνος, *Τέσσερα Συστήματα Αξιών στη Θεωρία της Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής*, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 1985

Κλίμακα

Σύμφωνα με τον Αμερικανό αρχιτέκτονα Lebbeus Woods ¹⁴ ένα κτίριο για να είναι εντυπωσιακό δεν πρέπει απαραίτητα να είναι μεγάλο. Ένας σχεδιαστής δεν πρέπει να δίνει προτεραιότητα στην κλίμακα για να σχεδιάσει ένα εντυπωσιακό κτίριο αλλά μπορεί να βρει πολλούς τρόπους να το επιτύχει. Στην περίπτωση του παρασιτισμού στην αρχιτεκτονική, η κλίμακα του "παράσιτου" παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Αυτό το νέο στοιχείο που προσκολλάται στην δομή λειτουργεί παρασιτικά, τρέφεται από αυτήν και δεν μπορεί να λειτουργήσει από μόνο του. Η σημασία της προσθήκης εξαρτάται από την σχέση των δύο κτιρίων αλλά και από την φύση του στοιχείου. Το υφιστάμενο κτίριο μπορεί να ορίσει την κλίμακα της προσθήκης. Η κλίμακα αυτή μπορεί συγκριτικά να θεωρείται μικρή, μέτρια και μεγάλη.

Μια προσθήκη μικρής κλίμακας μπορεί να θεωρηθεί η ιδέα του Mike Reyes με τα *Parasitic Emergency Homes*. Αυτός ο σχεδιασμός πρόκειται να παρέχει βιώσιμες κατοικίες για τις υπερβολικά πυκνοκατοικημένες μεγαλουπόλεις, όπως το Sao Paulo. Είναι τυποποιημένα καταφύγια έκτακτης ανάγκης τα οποία θα στεγάσουν μια νέα κοινότητα. Λειτουργούν σαν παράσιτα αφού αγκιστρώνονται πάνω σε εγκαταλελειμμένες δομές.

Το κτίριο είναι εμπνευσμένο από τις παραγκουπόλεις της Βραζιλίας, μοιάζουν με μικρά κουτιά τα οποία θα μπορούν να εφαρμοστούν σε όψεις κτιρίων. Είναι σχεδιασμένο για να παράγεται ως προκατασκευασμένες μονάδες οι οποίες μπορούν να μεταφερθούν από μια περιοχή σε άλλη, όπου θα είναι απαραίτητες. Αναλόγως με το μέγεθος του εγκαταλελειμμένου κτιρίου θα μπορεί να αποφασιστεί η ποσότητα που θα μπορεί να υποστηρίξει κάθε κτίριο σε σχέση με την αισθητική και την κατασκευαστική του αντοχή. Το κάθε καταφύγιο είναι σχεδιασμένο ώστε να παρέχει τις βασικότερες ανάγκες ενός ανθρώπου όπως κρεβάτια, φωτισμό καθώς και χώρο αποθήκευσης. Ο φωτισμός θα παρέχεται από ένα φεγγίτη. Επίσης η κατασκευή τους θα γίνεται με ανακυκλώσιμα υλικά από τα τοπικά εργοτάξια. Θα υπάρχουν πρόνοιες για ηλιακή ενέργεια, καθαρισμό του νερού και για βιολογική καλλιέργεια. ¹⁵

Εικ.1: Parasitic Emergency Homes

¹⁴ Lebbeus Woods. (2012). REPORT FROM BEIJING 4: Big and Empty. Available: <https://lebbeuswoods.wordpress.com/2012/07/02/report-from-beijing-4-big-and-empty-3/>. Last accessed 20th February 2015.

¹⁵ Yuka Yoneda. (2011). *Parasitic Emergency Homes Can Be Implanted Onto Abandoned Buildings*. Available: <http://inhabitat.com/parasitic-emergency-homes-can-be-implanted-onto-abandoned-buildings/>. Last accessed 3rd March 2015.

Στην περίπτωση αυτή οι προσθήκες δεν επηρεάζουν την συνολική δομή του κτιρίου. Τα μικρά παρασιτικά κουτιά απλά συμβιώνουν με το συνολικό κτίριο χωρίς να το επηρεάζουν. Σε μια άλλη περίπτωση όπου η κλίμακα της προσθήκης είναι αρκετά μεγάλη σε σχέση με το υπόλοιπο κτίριο πολύ πιθανόν το παράσιτο να επηρεάζει την συνολική εικόνα του κτιρίου.

Για παράδειγμα το αποκατεστημένο κτίριο της βιβλιοθήκης *Saint-Corneille*. Από τα ερείπια του παλιού κτιρίου είχαν διασωθεί μόνο το μοναστήρι, το κελάρι και το εξωτερικό περίβλημα, τα οποία έχουν ανακατασκευαστεί και διευρυνθεί με ένα καινούριο όγκο. Ο όγκος αυτός προσδιορίζει την είσοδο και είναι κατασκευασμένος από γυαλί. Ο γυάλινος αυτός όγκος δίνει την δυνατότητα στους περαστικούς να βλέπουν το εσωτερικό και να ανακαλύπτουν την νέα ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε. Ο καινούριος όγκος λειτουργεί παρασιτικά επάνω στο υπάρχον κτίριο αφού επωφελείται από αυτό χωρίς όμως να μπορεί να λειτουργήσει από μόνο του. Στην περίπτωση αυτή επωφελείται και ο ξενιστής και το παράσιτο αφού η λειτουργία τους είναι αλληλένδετη και υποστηρικτική. Οι χώροι ανάγνωσης έχουν δημιουργηθεί ξανά σε κάθε επίπεδο. Το ισόγειο δίνεται πάνω σε επίκαιρα θέματα και στον τομέα των τεχνών και της ψυχαγωγίας, ενώ ο πρώτος όροφος είναι αφιερωμένος στους νέους, στις γλώσσες και στην λογοτεχνία. Το δεύτερο πάτωμα φιλοξενεί τις κοινωνικές επιστήμες. Το υπόγειο χρησιμοποιείται για την αρχειοθέτηση ιστορικών εγγράφων. Ο φωτισμός του κτιρίου μεγιστοποιείται μέσω της δημιουργίας νέων ανοιγμάτων στην πρόσοψη. Η εισαγωγή του φυσικού φωτός μέσα στο κτίριο δημιουργεί μια σύνδεση ανάμεσα στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η απλή αλλά άνετη εσωτερική αρχιτεκτονική βασίζεται στη χρήση των εξαιρετικά ανθεκτικών υλικών με την αρμονία του κάθε χώρου. Τα τελικά επιχρίσματα που χρησιμοποιούνται, όπως η πέτρα, το ξύλο, γυαλί και το μέταλλο, είναι ευγενή και μακράς διαρκείας.¹⁶

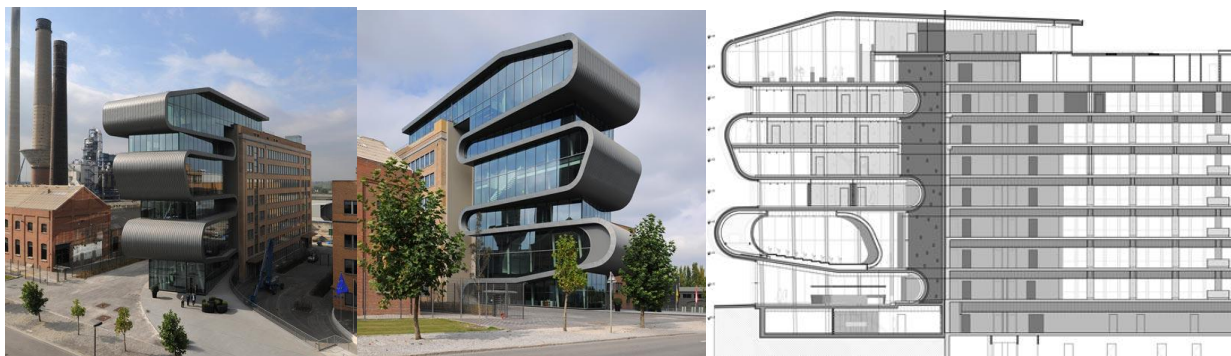
Εικ.2: *Saint-Corneille*

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, όπου το καινούριο κτίριο όταν προσκολλάται πάνω στο αρχικό, δεν μπορεί να γίνει διαχωρισμός ποιο είναι το παράσιτο και ποιος ο ξενιστής αφού το μέγεθος του παράσιτου μπορεί να είναι το ίδιο ή ακόμα και να ξεπερνάει το μέγεθος της υπάρχουσας δομής.

Παράδειγμα αυτού είναι το κτίριο *Umicore Hoboken* που αποκατέστησαν οι Βέλγοι αρχιτέκτονες "Conix Architects". Οι αρχιτέκτονες αυτοί πήραν ένα βιομηχανικό χώρο μιας εταιρείας και τον

¹⁶ Steve Cochoff. (2012). *Saint Corneille Library*. Available: <http://archinect.com/architecturepatrickmauger/project/saint-corneille-library>. Last accessed 4th Mar 2015.

επέκτειναν με ένα κτίριο-προσθήκη που δημιουργεί καινούρια είσοδο στον χώρο και αποτελεί τον χώρο των γραφείων της. Η δυναμική εμφάνιση και η αίσθηση που δημιούργησε η νέα αυτή αναδιαμόρφωση έδωσε μια νέα πρωτοποριακή εικόνα που εκσυγχρόνισε την εταιρεία. Πρόκειται για μια γιγάντια κορδέλα η οποία διπλώνεται μέσα και έξω μεταξύ των εννέα ορόφων του κτιρίου η οποία είναι κατασκευασμένη από ψευδάργυρο. Η πρόσοψη του κτιρίου είναι γυάλινη και μεταξύ των λωρίδων των καμπυλών υπάρχει μέταλλο. Οι χαμηλότερες πτυχές της κορδέλας βρίσκουν καταφύγιο στο ισόγειο του κτιρίου, εκεί που βρίσκεται το σαλόνι και με αυτό το τρόπο σηματοδοτούν και την είσοδο στο χώρο. Πρόκειται για μια μεγάλη προσθήκη η οποία με τον τρόπο που εμφανίζεται τονίζει την αλλαγή της εποχής, με την ανατρεπτική της γεωμετρία σε σχέση με την προηγούμενη αλλά και με τα καινούρια υλικά που χρησιμοποιούνται.¹⁷

Εικ.3: Umicore Hoboken

Η κλίμακα, λοιπόν, παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην κατασκευή και στον σχεδιασμό ενός κτιρίου προσθήκης. Η νέα προσθήκη θα πρέπει να σέβεται την προηγούμενη δομή, πάνω στην οποία ακουμπά, αφού η νέα αυτή κατάσταση προκύπτει για το όφελος και των δύο δομών.

Γεωμετρία/Μορφή

Η ρόλος της γεωμετρίας και της μορφής ενός κτιρίου παίζουν σημαντικό ρόλο στον διαχωρισμό του παρασίτου από τον ξενιστή. Συχνά οι αρχιτέκτονες καλούνται να δημιουργήσουν προσθήκες σε κτίρια οι οποίες να είναι αντιληπτές και να μπορούν να ξεχωρίσουν αμέσως ποιο κομμάτι αποτελεί το παράσιτο και ποιο τον ξενιστή. Για το λόγο αυτό, πολλές φορές, οι προσθήκες καλούνται να έχουν εντελώς διαφορετική όψη από το υπάρχον κτίριο με αποτέλεσμα η γεωμετρία της προσθήκης να διαφέρει έντονα από τον οργανισμό υποδοχής της. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως οι προσθήκες αυτές ακολουθούν την γεωμετρία του υπάρχοντος κτιρίου.

Στην περίπτωση του *Bankside Paramorph* οι Decoi Architects ήθελαν να δημιουργήσουν μια προσθήκη εντελώς διαφορετική από την γεωμετρία του κτιρίου όπου τοποθετήθηκε. Έτσι, με κομψό και τεχνικό τρόπο, βασισμένο σε αρχές που είναι εντυπωσιακές προς το αστικό περιβάλλον έφτιαξαν το συγκεκριμένο έργο. Η μορφή του κτιρίου προέκυψε μέσα από κάποιους τεχνικούς περιορισμούς. Αρχικά, η ανάγκη για μια παράξενη σπειροειδή κορυφή, αργότερα το

¹⁷ Amy Frearson. (2012). *Umicore Hoboken by Conix Architects*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/01/12/umicore-hoboken-by-conix-architects/>. Last accessed 15th March 2015.

αίτημα του πελάτη για θέα προς όλες τις κατευθύνσεις, η ικανότητα για μια λεπτή διαφορά στην θερμική απόδοση του κτιρίου σε σχέση με τους κανονισμούς, η ανάγκη διαμόρφωσης της μορφής του κτιρίου σε περίπτωση που χρειάζονται κάποιες δομικές αλλαγές και η ανάγκη για την δημιουργία μιας εργονομικής προπαρασκευαστικής κατασκευής για ευκολία των εργαζομένων. Η μορφή μπορεί να διαρθρωθεί ως μια σειρά μεταβλητών παραμέτρων οι οποίοι δεν καθορίζονται από την αρχή έτσι ώστε να μην ακολουθούν τον τυποποιημένο χαρακτήρα ως μια σειρά από τοπογραφικούς παραμέτρους. Επίσης η αναδυόμενη επιφάνεια πρέπει να είναι ιδιαίτερα παραστατική όσον αφορά την δομή, την μόνωση και το πάχος έτσι ώστε να είναι αποδοτική σε ένα ήδη περίπλοκο περιβάλλον. Δηλαδή υπάρχει μια διάκριση στην λειτουργία απόδοσης της κατασκευής: για παράδειγμα η δομή και η επιφάνεια ή η μόνωση συγχωνεύονται σε μια σύνθετη σχεδίαση του χώρου. Υπάρχει ανάγκη για υψηλή ακρίβεια στις κατασκευαστικές τεχνικές. Η τελική μορφή του κτιρίου, μια σειρά δηλαδή σπειροειδή επιφανειών, ολοκληρώνει τη δραματικότητα του πύργου, προσδίδοντας παράλληλα μεγάλη εσωτερική χωρητικότητα. Επιπλέον, η αναδυόμενη επιφάνεια πρέπει να είναι ιδιαίτερα επιτελεστική όσον αφορά την δομή, τη μόνωση και το πάχος έτσι ώστε να είναι αποδοτική σε ένα ήδη περίπλοκο περιβάλλον. Η ουσία του έργου έγκειται στην προσπάθεια να καθοριστούν οι βασικές παράμετροι έτσι ώστε να υπάρχει κατάλληλη κομψότητα στην διακύμανση. Εξισορρόπηση της θέας, της θερμικής απόδοσης, της δομικής απόδοσης και της μορφής του έργου.

Αναπτύσσοντας περαιτέρω την αρχιτεκτονική πρόταση και προσπαθώντας να μοντελοποιήσουν τη φόρμα του κτιρίου με μεγαλύτερη ακρίβεια, οι αρχιτέκτονες προσπάθησαν να κατανοήσουν τις αρχές/βάσεις της πολυπλοκότητας της φόρμας. Χρησιμοποιώντας την εφαρμογή Rhinoceros ξεκίνησαν με πολλά, γρήγορα, αλλά ακριβή μοντέλα για να ελαχιστοποιήσουν προβλήματα στη βασική δομή. Καθώς προχωρούσε το έργο ξεκίνησαν οι υπολογισμοί των παραμετρικών αρχών και η διαμόρφωση τους στην εφαρμογή Rhinoceros για να συζητηθούν με τους άλλους συμβούλους, κυρίως τους μηχανικούς. Αυτό οδήγησε σε μια σειρά παραμετρικών "διαγραμμάτων", που βοήθησαν στη διευκρίνιση των αρχών που διέπουν το σκίτσο "paramorph". Μέσα από το εύρος των μεταβλητών που προέκυψαν το σχέδιο φαινόταν να απαιτεί: μεταβλητότητα της κατεύθυνσης και της αναλογίας των υαλοπινάκων, διακύμανση του βάθους των διαρθρωτικών κάθε στερεού στοιχείου, μεταβλητότητα του βάθους του γυαλιού από την επιφάνεια πρόσοψης (για να αποφευχθεί η θερμική γέφυρα) και μεταβλητότητα της συνολικής φόρμας για να περιορίσει το ύψος ή προεξοχή (πρόβλεψη παραπόνων από τους γείτονες ως προς τη μορφή ή το δικαίωμα στο φως).

Η στρατηγική των αρχιτεκτόνων στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν να φανταστούν μια πολυλειτουργική επιφάνεια η οποία να λειτουργεί δομικά και περιβαλλοντικά ως μοναδική διαδικασία κατασκευής. Αρχικά σκέφτηκαν μια επένδυση σχηματικά όπως την κηρήθρα, είτε με υαλοβάμβακα ή αλουμίνιο, το οποίο μπορεί να γεμίσει με πυκνή ρητίνη σε τοπικό επίπεδο, και να γεμίσει με μόνωση γενικότερα. Οι πινακίδες αυτές είναι πολύ μεγάλες, ελαφριές και πολύ λειτουργικές και είναι σε θέση να ενεργήσουν ως δομή που μπορεί να κατασκευαστεί εύκολα. Το υψηλό κόστος των υλικών αντισταθμίζεται από την κατάρρευση του χρόνου κατασκευής και την απλότητα της διαδικασίας. Το έργο έχει διατυπωθεί σε μια σειρά από μεταβλητά τοπολογικά κιβώτια με έξι τριγωνικές πλευρές και τριγωνικές βάσεις. Αυτή η μορφή είναι δομικά καθορισμένη, επιτρέποντας μηχανικές παραδοχές με βεβαιότητα. Τα τρίγωνα είναι κατασκευασμένα και στη συνέχεια βιδώνονται μαζί για να δημιουργήσουν τα στοιχεία του

κουτιού, τα οποία στη συνέχεια βιδώνονται μαζί για να σχηματίσουν δικτυώματα. Όλες οι οπές και γυάλινες αύλακες, μοιράζονται στα επιμέρους φύλλα έτσι ώστε να είναι εύκολο να συναρμολογηθούν σε 3D. Το έργο αποτελείται από 11 μεγάλα στοιχεία δομής των οποίων το μέγεθος καθορίζεται από το μέγιστο μέγεθος ενός φορτηγού.¹⁸

Εικ.4: Bankside Paramorph

Με το ίδιο ακριβώς σκεπτικό της δημιουργίας μιας μορφής εντελώς αντίθετης από την υπάρχουσα δομή ο Πολωνό-Αμερικανός αρχιτέκτονας Daniel Libeskind κατασκεύασε μία σφήνα από αιχμηρό ατσάλι και γυαλί στην καρδιά του *Πολεμικού Μουσείου στη Δρέσδη*. Η πενταώροφη τριγωνική σφήνα επεκτείνει τις υπάρχουσες αίθουσες του Μουσείου Στρατιωτικής Ιστορίας, καθιστώντας το ως μεγαλύτερο μουσείο στην Γερμανία. Η αιχμηρή άκρη της δομής δείχνει προς τα ανατολικά, προς την πηγή των μολότοφ που έπεσαν κατά τη διάρκεια του πολέμου δημιουργώντας ένα εντυπωσιακό χώρο για προβληματισμό. Μία πλατφόρμα 30 μέτρων, υψηλής προβολής του τελευταίου ορόφου προσφέρει θέα προς τον ορίζοντα της πόλης στα δυτικά. Μέσα στο κτίριο, τοίχοι από εμφανές σκυρόδεμα χωρίζουν τους νέους εκθεσιακούς χώρους από τις ιστορικές αίθουσες του μουσείου. Το άνοιγμα που έχει πλέον η νέα πρόσοψη και η διαφάνεια σε αντίθεση με την αδιαφάνεια και την ακαμψία αντιπροσωπεύουν την διαφάνεια της δημοκρατικής κοινωνίας και την σοβαρότητα του αυταρχικού παρελθόντος. Ο αρχιτέκτονας με την τολμηρή αυτή προσθήκη, κατάφερε να διακόψει την απόλυτη συμμετρία του κτιρίου και να δώσει μια εντελώς διαφορετική εικόνα στο χώρο. Η γεωμετρία της προσθήκης αποτελεί μια συνειδητή επιλογή του αρχιτέκτονα η οποία αλλάζει τόσο τη γεωμετρία όσο και την αισθητική του χώρου.

*"Δεν ήταν πρόθεσή μου να διατηρήσω την πρόσοψη του μουσείου και απλά να προσθέσω μία αόρατη επέκταση στο πίσω μέρος. Ήθελα να δημιουργήσω μια τολμηρή διακοπή, μια θεμελιώδη εξάρθρωση, να διεισδύσω στο ιστορικό οπλοστάσιο και να δημιουργήσω μια νέα εμπειρία. Η αρχιτεκτονική θα εμπλέκει το κοινό στο βαθύτερο ζήτημα μιας οργανωμένης βίας και πώς η στρατιωτική ιστορία και η τύχη της πόλης είναι αλληλένδετα".*¹⁹ - Daniel Libeskind

¹⁸ Decoi Architects. (2006). *Bankside Paramorph*. Available: http://web.mit.edu/mg_decoi/www/bankside/index02.html. Last accessed 10th Mar 2015.

¹⁹ Amy Frearson. (2011). *Dresden Museum of Military History by Daniel Libeskind*. Available: <http://www.dezeen.com/2011/09/29/dresden-museum-of-military-history-by-daniel-libeskind/>. Last accessed 5th of March.

Εικ.5: *Dresden Museum of Military History*

Αντίθετα οι Γάλλοι αρχιτέκτονες Opus 5, με το έργο τους *Louviers Music School Rehabilitation and Extension* ακολούθησαν την γεωμετρία του υπάρχοντος κτιρίου, δημιουργώντας ουσιαστικά ένα καινούργιο κτίριο εξωθώντας τον όγκο του παλιού. Έχτισαν λοιπόν στην βόρεια Γαλλία, μια αίθουσα συναυλιών πάνω από ένα πρώην μοναστήρι του 17^{ου} αιώνα. Η προσθήκη έχει ορθογώνιο σχήμα με την πρόσοψη του κτιρίου να είναι γυάλινη. Η πρόσοψη αναδιπλώνεται πάνω από την νότια πτέρυγα του συγκροτήματος δημιουργώντας μια αίθουσα για την ορχήστρα με κυματιστή οροφή που αντικατοπτρίζεται στον ανώτατο όροφο και μια μουσική βιβλιοθήκη στον πρώτο όροφο. Μία νέα αίθουσα αναμονής βρίσκεται στο ισόγειο και παρέχει στους επισκέπτες θέα πάνω από το ποτάμι που τρέχει παράλληλα. Οι υπόλοιπες όψεις της προσθήκης είναι χωρίς παράθυρα καλυμμένες με πάνελ λευκού σκυροδέματος. Η Βόρεια πρόσοψη του κτιρίου είναι φτιαγμένη από πλαστικοποιημένα τζάμια στο εσωτερικό στρώμα και έχει επικαλυφθεί με φινίρισμα καθρέφτη. Ο σχεδιασμός σκοπό είχε να αναδείξει την αρχαιολογική κληρονομιά και την εξαιρετική θέα που είχε στην καρδιά της πόλης το συγκεκριμένο κτήριο. Η ορθογώνια πρόσοψη, τοποθετημένη σε ένα γυάλινο κουτί με ρίγες αντανakλά τον περιβάλλοντα χώρο και τον ξεθωριασμένο ουρανό. Είναι μια ποιητική εικόνα του ήχου και μια βιτρίνα που εμφανίζει τη δημιουργική ζωή του κτηρίου.²⁰

²⁰Opus 5. (2012). *Music School Louviers extension*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/07/16/music-school-louviers-extension-by-opus-5/>. Last accessed 15th Mar 2015.

Εικ.6: Louviers Music School Rehabilitation and Extension

Συμβολισμός

Τα κτίρια στην μεταμοντέρνα αρχιτεκτονική γίνονται φορείς μιας ευρύτερης οπτικής δήλωσης, εξυπηρετώντας έτσι την ανάγκη για συμβολισμό. Συνήθως τα κτίρια αυτά επενδύονταν με ένα μανδύα συμβολισμών, μηνυμάτων ή αναφορών σε κτίρια άλλων εποχών και άλλων τόπων. Κατά καιρούς πολλά σημαντικά μηνύματα τα οποία πρέπει να αποστέλλονται στον κόσμο καταλήγουν να μην έχουν καμία σημασία αφού ο τρόπος παρουσίασης και προβολής τους δεν είναι επαρκής. Κάποιοι αρχιτέκτονες βρήκαν εναλλακτικούς τρόπους να στείλουν τα μηνύματα αυτά έτσι ώστε να δοθεί η κατάλληλη σημασία σε αυτά που θέλουν να περάσουν στον κόσμο. Η ανθρώπινη περιέργεια που δημιουργείται μέσα από την διαφορετικότητα μιας συνηθισμένης κατάστασης προκαλεί εντύπωση. Αποτέλεσμα αυτού, η δημιουργία παρασίτων πάνω σε φυσιολογικές δομές.

Με τον τρόπο αυτό σκέφτηκαν οι Έλληνες αρχιτέκτονες Πάνος Δραγώνας και Βαρβάρα Χριστοπούλου να περάσουν το μήνυμα πως δεν υπάρχει πλέον πουθενά μια περιοχή στην Αθήνα για να οικοδομηθεί ένα καταφύγιο άγριας φύσης. Έτσι πρότειναν ως λύση την κατασκευή *City rooftop cabin*, μιας καμπίνας η οποία να υψώνεται πάνω από τις στέγες της Αθήνας. Η ιδέα λοιπόν των αρχιτεκτόνων ήταν η δημιουργία μιας μονοκατοικίας που περιλάμβανε μία μικρή καμπίνα μόλις εννέα τετραγωνικών μέτρων. Η κατασκευή είναι ξύλινη και υψώνεται στην οροφή μιας πολυκατοικίας και στηρίζεται ουσιαστικά πάνω σε τέσσερις λεπτούς κίονες. Η κατασκευή αυτή καλύπτει μόνο τις βασικές ανάγκες διαβίωσης, ένα υπερυψωμένο χώρο ύπνου και ένα κλιμακωτό όροφο ο οποίος πλαισιώνει ένα γραφείο.

"Η νέα δομή επιτρέπει την ελάχιστη απόσπαση από το ασφυκτικό περιβάλλον της σύγχρονης ελληνικής πόλης. Η αστική καλύβα δημιουργεί ένα εθελοντικό κελί απομόνωσης πάνω στα ερείπια της νέας Μεγάλης Ύφεσης", κατέληξαν οι αρχιτέκτονες".²¹

²¹ Panos Dragonas and Varvara Christopoulou. (2015). *City rooftop cabin offers an alternative to the primitive forest hut*. Available: <http://www.dezeen.com/2015/01/09/panos-dragonas-varvara-christopoulou-city-rooftop-cabin-conceptual-parasite-forest-hut-alternative/>. Last accessed 16th Mar 2015.

Εικ.7: City rooftop cabin

Το ίδιο ακριβώς μήνυμα ήθελαν να περάσουν ο Αμερικάνος αρχιτέκτονας Mark Reigelman από το Brooklyn και ο αρχιτέκτονας Jenny Chapman από το San Francisco οι οποίοι έχουν εγκαταστήσει μια *ξύλινη καλύβα* σε μια ασυνήθιστη τοποθεσία της πόλης. Η ξύλινη αυτή καλύβα μοιάζει με κλουβί πουλιού και έχει προσκολληθεί πάνω σε μια όψη του ξενοδοχείου Des Arts. Το κλουβί αυτό αιωρείται πάνω από το εστιατόριο Le Central σαν μια ανώμαλη έκφυση του σύγχρονου αστικού τοπίου. Αυτός είναι ένας τρόπος που επέλεξαν οι σχεδιαστές για να εντυπωσιάσουν τον παρατηρητή και να θέλει να μάθει περισσότερα για αυτό το μικρό "παράσιτο" πάνω σε μια λεία τυφλή όψη ενός κτιρίου. Ο τρόπος που το κατασκεύασαν, η θέση του και το μέγεθος του συγκριτικά με το υφιστάμενο κτίριο αποτελεί μια αντίθεση που τονίζει τον λόγο για τον οποίο κατασκευάστηκε. Το έργο κατασκευάστηκε σε συνεργασία με μηχανικό Paul Endres και παρέμεινε εκεί μέχρι τον Οκτώβριο του 2012. Το σπιτάκι αυτό το βράδυ φωτίζεται για να δίνει την εντύπωση ότι κάποιος κατοικεί σε αυτό. Στην οροφή του υπάρχουν ηλιακά πάνελ τα οποία παράγουν ηλεκτρική ενέργεια και τροφοδοτούν το σπίτι. Είναι κατασκευασμένο με το αρχιτεκτονικό στυλ του 19^{ου} αιώνα με οικοδομικά υλικά εκλεκτής ποιότητας. Το μικρό σπιτάκι έχει διαστάσεις περίπου 7 "πλάτος x 8" βαθιά x 11 'ύψος και βρίσκεται περίπου 40' στον αέρα. Το πλαίσιο του είναι κατασκευασμένο από συγκολλημένο αλουμίνιο, ενώ το εξωτερικό έχει τελειώσει με 100 ετών συμπιεσμένο χαρτόνι από το Οχάιο. Το βάρος του σπιτιού είναι πάνω από 1.000 κιλά.²²

²² Amy Frearson. (2012). *Manifest Destiny! by Mark Reigelman and Jenny Chapman*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/02/16/manifest-destiny-by-mark-reigelman/>. Last accessed 15th March 2015.

Εικ.8: *Manifest Destiny*

Ο Άγγλος αρχιτέκτονας David Kohn και η Αγγλίδα καλλιτέχνης Fiona Banner κατασκεύασαν το *Room for London*. Το συγκεκριμένο έργο αποτελείται από μία δομή η οποία μοιάζει με μια βάρκα που βρίσκεται αγκυροβολημένη προσωρινά στην οροφή του Southbank Centre του Λονδίνου. Το έργο αυτό είναι στην πραγματικότητα ένα ενοικιαζόμενο διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου το οποίο είναι εμπνευσμένο από ένα ποταμόπλοιο που ταξίδεψε στο Κονγκό. Στόχος του έργου ήταν να δημιουργήσουν μια εμπειρία για τους επισκέπτες και μια δραματική αντίθεση ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο. Το εσωτερικό μέρος είναι καλυμμένο με ξύλινη επένδυση, που θυμίζει βάρκες. Το κρεβάτι που υπάρχει στο εσωτερικό βρίσκεται πάνω σε ράγες για να ολισθαίνει έτσι ώστε να αξιοποιηθεί στο έπακρον η θέα του Λονδίνου. Μια κυλιόμενη σκάλα δίνει πρόσβαση σε μια βιβλιοθήκη στον πρώτο όροφο.²³

²³ Amy Frearson. (2012). *A Room for London by David Kohn and Fiona Banner*. Available: <http://2012/01/13/a-room-for-london-by-david-kohn-and-fiona-banner-2/>. Last accessed 6th May 2015.

Εικ. 9: Room for London

Υλικά/Κατασκευή (Δομή)

Η μορφή και η αισθητική που θέλει να δώσει κάθε αρχιτέκτονας αλλά και ο καταλληλότερος (κατά τη γνώμη του) τρόπος οικοδόμησης είναι τα σημαντικότερα κριτήρια για την επιλογή των υλικών που θέλει να χρησιμοποιήσει για την κατασκευή του έργου του. Ο τρόπος που θα κατασκευαστεί μια προσθήκη έχει μεγάλη σημασία αφού από αυτήν εξαρτάται ένα μεγάλο μέρος του τελικού αποτελέσματος. Η έννοια του παρασίτου σε μια δομή γίνεται ακόμα πιο αισθητή αν γίνουν οι κατάλληλες ενέργειες οργάνωσης του τελικού αποτελέσματος. Επίσης τόσο τα υλικά όσο και η κατασκευή της προσθήκης πρέπει να είναι αρκετά ανθεκτική αφού λόγω του παρασιτισμού εμφανίζονται σε ασυνήθιστα μέρη ενός κτιρίου.

Το 1971 ο Γάλλος αρχιτέκτονας Jean-Louis Chanéac εγκατέστησε σε μια κατοικημένη πολυκατοικία στη Γενεύη της Ελβετίας ένα παράσιτο σε ένα δωμάτιο στην πρόσοψη ενός κανονικού μοντέρνου κτιρίου. Με το έργο αυτό ο αρχιτέκτονας ήθελε να πειραματιστεί με μια νέα αρχιτεκτονική γλώσσα. Ήταν ένας από τους πρώτους που πειραματίστηκαν με αυθορμητισμό για να πετύχει προσωρινές και προσαρμόσιμες αρχιτεκτονικές λύσεις, αναπτύσσοντας προσωρινούς και βοηθητικούς χώρους. Τα παρασιτικά κύτταρα είναι ογκομετρικά κατοικήσιμα στοιχεία που παράγονται μαζικά από τη βιομηχανία ή αυθόρμητα από ιδιώτες. Μπορούν να ανεγερθούν μέσα σε λίγες ώρες πάνω στις προσόψεις των κτιρίων, ως τρόπος για τη δημιουργία νέων συμπληρωματικών κατοικήσιμων χώρων. Για την κατασκευή αυτού του λεγόμενου *La Bulle Pirate*, ο αρχιτέκτονας χρησιμοποιεί σύνθετα υλικά, όπως φύλλα, ρητίνες, ίνες γυαλιού, ενισχυμένο πολυεστέρα και αφρώδες υλικά. Η χρήση αυτών των υλικών ήταν εντελώς νέα σε μια εποχή κατά την οποία το σκυρόδεμα ήταν το κυρίαρχο υλικό κατασκευής. Ο Chanéac έκανε αίτηση για δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για αυτά τα πολύ-λειτουργικά πλαστικά κύτταρα, τα οποία θα μπορούσαν να παραχθούν στο εργοστάσιο, να μεταφέρονται οδικώς και

συναρμολογούνται σε δύο ώρες. Ωστόσο, δεν κατάφερε ποτέ να αναπτύξει το έργο σε μεγαλύτερη κλίμακα.²⁴

Εικ.10: *The Pirate Bubble: Parasite Architecture From The Seventies*

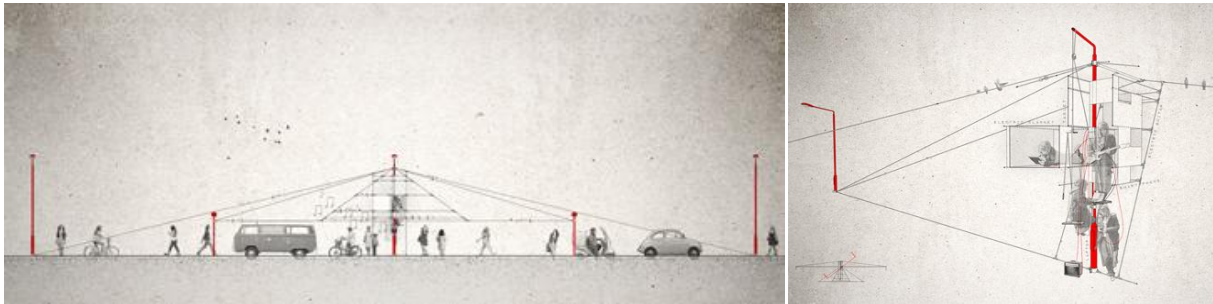
Ο αρχιτέκτονας Milo Ayden De Luca ανέπτυξε την έννοια της ελαφρότητας και της κινητικότητας της στέγας, για να δώσει ταυτότητα σε άστεγους στην κοινωνία, ώστε να μπορούν να αισθάνονται σημαντικό μέρος αυτής. Οι ευέλικτοι χώροι που δημιουργούνται στους δρόμους είναι τα σπίτια που επιτρέπουν στο άτομο να είναι όρθιο ή καθιστό ή και ξαπλωμένο, και να μπορεί να αναπτύξει σε αυτό όλες τις καθημερινές του ενέργειες.

Η Utopia είναι μια εννοιολογική και παρασιτική κατοικία. Προέκυψε από την αναγκαιότητα να παρέχει σε μια νέα γενιά αστέγων πολιτών τον δικό τους χώρο και τις δικές τους εγκαταστάσεις και ταυτόχρονα να τους εντυπωσιάσει και να τους ευαισθητοποιήσει δίνοντας τους πίσω μία ταυτότητα μέσα στην κοινωνία. Η έννοια αυτή είναι για την αρχιτεκτονική κάτι που αυξάνεται ασυνήθιστα. Είναι μια ακατέργαστη δομή που έχει αναπτυχθεί από ένα υπάρχον στοιχείο. Η όλη ιδέα της έννοιας είναι να προσπαθήσεις να φανταστείς να αλλάξεις το περιβάλλον του δρόμου δημιουργώντας ένα καλύτερο περιβάλλον για όλους. Ως θεμελιώδη βάση της κατασκευής χρησιμοποιούν το φως του δρόμου. Από αυτό μπορούν να αποκτήσουν πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια. Ο χρήστης στη συνέχεια μπορεί να το χρησιμοποιήσει για παραγωγή ηλεκτρισμού. Οι θέσεις στο εσωτερικό επιτρέπουν να κάθεται, να στέκεται και να κινείται άνετα μέσα σε αυτά. Οι χρήστες μπορούν να χρησιμοποιήσουν το χώρο ανάλογα με τη δραστηριότητα και το επίπεδο της ιδιωτικής ζωής που θέλουν.

Οι κατοικίες αυτές είναι κατασκευασμένες από μια ελαφριά μεμβράνη, πολύ-πλαστικοποιημένο νάιλον ή Gore-Tex η οποία τους επιτρέπει να κινούνται και να ταξιδεύουν μέσα στην πόλη. Αυτό το καθιστά εύκολο στο να τοποθετείται πάνω ή κάτω. Η αρχιτεκτονική γλώσσα του Excrescent Utopia είναι δανεισμένη από τα πρακτικά και εννοιολογικά συστατικά ενός ιστιοφόρου, τις τροχαλίες, τα πανιά και τις γραμμές σχοινί – έτσι αποπνέει μια αίσθηση της διαφάνειας, της βαρύτητας, και της κίνησης. Αποτελεί αντίθεση ανάμεσα στο χτισμένο περιβάλλον του οποίου οι δομές είναι συνήθως γειωμένες, αδιαφανείς και στατικές. Αυτή η νέα γενιά αστέγων θα είναι πιο

²⁴ Jean-Louis Chanéac. (2014). *The Pirate Bubble: Parasite Architecture From The Seventies*. Available: <http://popupcity.net/the-pirate-bubble-parasite-architecture-from-the-seventies/>. Last accessed 25th Mar 2015.

τεχνολογικά σκεπτόμενη και, συνολικά, η εξάρτησή τους από την τεχνολογία θα είναι πολύ μεγαλύτερη. Θεωρητικά, το έργο αυτό είναι κάτι που ελπίζει να κάνει τον κόσμο καλύτερο όταν χρησιμοποιηθεί.²⁵

Εικ.11: *Excrescent Utopia*

Εικ.12: *Excrescent Utopia*

Οι αρχιτέκτονες Coop Himmelblau ανέλαβαν την επέκταση του δικηγορικού γραφείου Schuppich, Sporn, Winischhofer, Schuppich το οποίο επιθυμούσε να παρατείνει τα γραφεία του προς τα πάνω μέσω της αναδιαμόρφωσης της οροφής του κτιρίου. Το γραφείο βρίσκεται στον πρώτο και δεύτερο όροφο του κτιρίου επί των οδών Falkestrasse και Biberstrasse στο κέντρο της πόλης της Βιέννης. Η προσοχή του έργου έπρεπε να επικεντρωθεί σε μια μεγάλη αίθουσα συσκέψεων η οποία έπρεπε να σχεδιαστεί δίπλα σε αρκετά μικρότερα γραφεία. Κατά τον σχεδιασμό οι αρχιτέκτονες οραματίστηκαν έναν κεραυνό να αντιστρέφεται και ένα τεντωμένο τόξο να το επικαλύπτει. Οι ανοικτές γυάλινες επιφάνειες και οι κλειστές, διπλωμένες ή γραμμικές επιφάνειες του εξωτερικού χαλύβδινου σκελετού, ελέγχουν το φως και επιτρέπουν ή περιορίζουν τη θέα. Στην οροφή του κτιρίου δεν υπάρχουν γωνίες ή πυργίσκοι, ούτε κανένα πλαίσιο αναλογιών που σχετίζεται με υλικά ή χρώματα. Αντί αυτού όμως, μια οπτική γραμμή η οποία προέρχεται από το δρόμο, σπάζει την οροφή και ουσιαστικά την ανοίγει. Και οι δύο

²⁵ Milo Ayden De Luca. (2013). *Excrescent Utopia, a parasitic architecture concept*. Available: <http://www.metalocus.es/content/en/blog/excrescent-utopia-a-parasitic-architecture-concept>. Last accessed 3th May 2015.

κατευθύνσεις της όψης, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά οι οποίες σταματούν σε ένα από τα πρώτα σχέδια, ορίζουν την πολυπλοκότητα των χωρικών σχέσεων της κατασκευής. Το κατασκευαστικό σύστημα του κτιρίου είναι αρκετά διαφοροποιημένο. Το έργο αποτελείται από δύο ορόφους ύψους 7,80 m, με μια επίπεδη έκταση 400 τμ.. Ο εσωτερικός χώρος αποτελείται από την αίθουσα συνεδριάσεων 90τμ., τρεις μονάδες γραφείων που περιλαμβάνουν χώρους γραφείων, χώρο υποδοχής και διπλανά δωμάτια.

Στο συγκεκριμένο έργο και γενικά στα έργα της ομάδας αυτής οι γνωστοί κανόνες, κώδικες και κοινοτοπίες της αρχιτεκτονικής σύνθεσης αμφισβητούνται. Η λογική συνδιαλέγεται ανοικτά με την φαντασία, απελευθερωμένη από οποιαδήποτε προκατάληψη. Η προσπάθεια των Coop Himmelblau να αντικατοπτρίσουν την πολυπλοκότητα και την ποικιλία της σύγχρονης κοινωνίας τους ώθησαν στην δημιουργία στρεβλών και επικλινών δομών. Βασικό στοιχείο στην πρόταση τους αποτελεί η έννοια της "μετάλλαξης της μορφής" μέσα από την οποία επιχειρούν να αποδώσουν την αίσθηση που θα πρέπει να εκπέμπει ο προτεινόμενος χώρος των γραφείων. Μια προσθήκη στην στέγη του κτιρίου που χαρακτηρίζεται ως "εξωγήινος οργανισμός" με τις γωνιώδης μεταλλικές απολήξεις, την σύνθετη γεωμετρία, τις διαφανείς επιφάνειες έρχεται σε πλήρη αντιπαράθεση με την κανονικότητα του υπάρχοντος κτιρίου, τα περιορισμένα του ανοίγματα και τα βαριά υλικά.²⁶

Εικ.13: Schuppich, Sporn, Winischhofer, Schuppich (1987-1988)

Χρήσεις

Ο ρυθμός κατεδάφισης και ανέγερσης κτιρίων, δεν συμπίπτει με τη συχνότητα αλλαγής της λειτουργίας τους. Όταν ένα κτίριο είναι σε αρκετά καλή κατάσταση και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ξανά, το πιο πιθανό σενάριο είναι η ανακατασκευή του και η προσθήκη καινούριας μονάδας πάνω σε αυτό. Επίσης η υπόσταση του υπάρχοντος κτιρίου μπορεί να είναι επικρατέστερη από κάτι που θα μπορούσε να χτιστεί στη θέση του, οπότε ο σχεδιαστής οδηγείται στην ίδια απόφαση. Το θέμα των προσθηκών είναι αρκετά επίκαιρο στην σύγχρονη κοινωνία. Η πόλεις αναζητούν τρόπους αναβάθμισης αλλά και συντήρησης της ιστορικής τους εικόνας. Ο σχεδιαστής λοιπόν οδηγείται στην ανάμειξη μιας καινούριας μορφής μαζί με την παλαιότερη

²⁶ Coop Himmelblau . (). *Rooftop Remodeling Falkestrasse*. Available: <http://www.coop-himmelblau.at/architecture/projects/rooftop-remodeling-falkestrasse>. Last accessed 2th June 2015.

κατασκευή. Αυτή η νέα μορφή που δημιουργείται μπορεί να διατηρήσει την παλαιότερη της χρήση, να υιοθετήσει μια καινούρια ή ακόμη και να φιλοξενεί διαφορετικές χρήσεις σε ένα κτήριο.

Διαφορετικές χρήσεις οργανωμένες σε ένα κτήριο συναντούμε σε ένα έργο της ομάδας Άγγλων αρχιτεκτόνων Project Orange οι οποίοι έχουν σχεδιάσει ένα διώροφο κτίριο πάνω στην οροφή μιας τούβλινης αποθήκης στο Sheffield. Πρόκειται για ένα κτήριο τριών γραφείων διπλής όψης κατασκευασμένο από χάλυβα. Ο διώροφος τούβλινος χώρος στεγάζει ένα νέο εστιατόριο και μπαρ το οποίο φωτίζεται από τα μεγάλα τοξωτά παράθυρα που είδη υπήρχαν. Στο υφιστάμενο κτίριο, εστιατόριο/μπαρ, διατηρείται ο ακατέργαστος βιομηχανικός χαρακτήρας του κτιρίου. Η προσθήκη σε αυτό το κτίριο γίνεται ανοδικά σε ορόφους. Ο όγκος αυτός όμως συμπληρώνει το αρχικό κτίριο καταλήγοντας σε μια δίρρηκτη στέγη. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται μπορούν να χαρακτηριστούν και αντιφατικά αφού συνδυάζεται το τούβλο με τον χάλυβα. Η πρόταση αποσκοπεί στην ενίσχυση του υπάρχοντος κτιρίου και στην δημιουργία ενός εντυπωσιακού ορόσημου στην εσωτερική περιφερειακή οδό. Αποτελεί σύμβολο του παρελθόντος της περιοχής και τις φιλοδοξίες του για το μέλλον. Το καινούριο οικοδόμημα σε αυτή την περίπτωση λειτουργεί παρασιτικά εναντίον της υπάρχουσας δομής αφού επωφελείται και σε θέμα στήριξης και σε θέμα πρόσβασης. Η προσθήκη λειτουργεί ανεξάρτητα από το υπόλοιπο κτίριο όμως χωρίς αυτήν δεν μπορεί να "επιζήσει".²⁷

Εικ.14: Project Orange

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις επωφελούνται και τα δύο κτίρια από αυτή την συνύπαρξη. Η προσθήκη, παραδείγματος χάρη, που έγινε σε ένα σπίτι στη Γάνδη στο Βέλγιο από τα τοπικά *studio Atelier Vens Vanbelle* είναι μια τέτοια περίπτωση. Πρόκειται για μια καμπυλωτή επιχαλκωμένη επέκταση κατοικίας όπου η δομή της περιγράφει μια μίξη επιστημονικής φαντασίας και νοσταλγίας. Οι σχεδιαστές έδωσαν μια επέκταση του σπιτιού για να φιλοξενήσει

²⁷ Amy Frearson. (2012). *192 Shoreham Street by Project Orange*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/03/06/192-shoreham-street-by-project-orange/>. Last accessed 4th Mar 2015.

ένα επιπλέον υπνοδωμάτιο, μπάνιο και ένα καινούριο χώρο υποδοχής που δεν μοιάζουν καθόλου με τα συνηθισμένα σπίτια. Το αρχικό κτίριο είχε επεκταθεί στη δεκαετία του 1990 με ένα καμπυλόμορφο τοίχο από γυαλί. Οι αρχιτέκτονες το ενσωμάτωσαν αυτό στο σχεδιασμό τους γιατί ήθελαν να αποτρέψουν τον αμφιλεγόμενο χαρακτήρα των υφιστάμενων κτιρίων. Η στρογγυλεμένη μορφή της προσθήκης δίνει μια θαλάσσια αίσθηση, η οποία επιτείνεται από τα θολωτά φινιστρίνια. Η προσθήκη καλύπτεται από χάλκινα πάνελ και υποστηρίζονται από ένα κράμα χαλκού. Ο νέος αυτός όγκος φαίνεται σαν να έχει προσγειωθεί στην περιοχή ως ένα είδος ρετρό-φουτουριστικής κάψουλας της οποίας δεν μπορεί κάποιος να προσδιορίσει την προέλευση, όπως είπαν οι αρχιτέκτονες σε μια δήλωση. Μια επέκταση του καμπυλόμορφου γυάλινου τοιχώματος ενσωματώνει ένα νέο προθάλαμο εισόδου προστατευόμενο κάτω από τον κύριο όγκο της προσθήκης, η οποία συνδέεται με το αρχικό εσωτερικό με ένα προθάλαμο στην κορυφή της σκάλας. Ο προθάλαμος οδηγεί από το σαλόνι στο υπνοδωμάτιο, και καταλήγει σε ένα μπαλκόνι που περικλείεται από την καμπυλωτή άκρη του χάλκινου τείχους. Τα κυκλικά ανοίγματα στους τοίχους και στην οροφή επιτρέπουν στο φυσικό φως να φωτίζει το εσωτερικό, το οποίο διαθέτει καμπύλη μπανιέρα και ντους στο στρογγυλεμένο άκρο του κτιρίου. Το υπνοδωμάτιο, το μπάνιο και η βεράντα καταλαμβάνουν το σύνολο της προσθήκης και δημιουργεί μια αυτόνομη μονάδα, "σαν σουίτα μέσα σε πλοίο". Σε αυτή την περίπτωση φαίνεται ότι παρασιτικά λειτουργεί το κτίριο που προϋπάρχει και όχι η προσθήκη. Το παλιό κτίριο επωφελείται από την νέα μορφή αφού του δίνει επέκταση και πιο άνετους χώρους.²⁸

Εικ.15: Atelier Vens Vanbelle Adds "retro-futuristic capsule" to a Belgian home

Μικρές παρασιτικές προσθήκες μπορούν επίσης να χαρακτηριστούν οι κατασκευές του Αμερικάνου καλλιτέχνη και αρχιτέκτονα Michael Rakowitz οι οποίες αποτελούν ένα κοινωνικό σχόλιο. Πρόκειται για φουσκωτές κατασκευές που θα μπορούσαν να αποτελέσουν λύση στο πρόβλημα διαμονής των αστέγων σε εξαιρετικές συνθήκες. Έχουν σχεδιαστεί ειδικά για να ανταποκρίνονται στις ατομικές ανάγκες, οι οποίες ταιριάζουν με το κοινωνικό πλαίσιο των

²⁸ Alyn Griffiths. (2014). *Atelier Vens Vanbelle adds "retro-futuristic capsule" to a Belgian home*. Available: <http://www.dezeen.com/2014/11/23/atelier-vens-vanbelle-retro-futuristic-capsule-belgian-home-extension/>. Last accessed 8th April 2015.

ορισμών των νόμιμων προσωρινών κατασκευών, δεδομένου ότι δεν είναι πολύ μεγαλύτερες από έναν υπνόσακο. Η φουσκωτή σκηνή συνδέεται μέσω ενός σωλήνα εισαγωγής αέρα με τον αγωγό εξαερισμού του κτιρίου, ο οποίος ταυτόχρονα φουσκώνει και θερμαίνει τη διπλή μεμβράνη κατασκευής, αποτελώντας έτσι ένα προσωρινό κατάλυμα για τους αστέγους. Οι πτυσσόμενες μονάδες κατασκευάζονται με πρώτη ύλη υλικά διαθέσιμα στους δρόμους—πλαστικές σακούλες, ταινίες κ.λπ. και με προϋπολογισμό μικρότερο από πέντε δολάρια. Πρόκειται για ένα στοιχείο που προσκολλάτε πάνω σε κτήρια και λειτουργεί χάρη σε αυτά χωρίς όμως να επηρεάζει την χρήση τους. Το σχέδιο αυτό παρουσιάζεται ως επινόηση διαμαρτυρίας, παρουσιάζοντας μία συμβολική στρατηγική επιβίωσης για τους αστέγους μέσα στην πόλη. Ο στόχος είναι να επιτευχθεί ένα σημαντικό αποτέλεσμα με μια μικρή χειρονομία. Οι παρασιτικές κατασκευές σε ορισμένες περιπτώσεις ενδεχομένως να μη δίνουν λύση σε κάποιο πρόβλημα, αλλά να αποτελούν αφορμή για κινητοποίηση προς την επίλυσή του.²⁹

Εικ.16: Parasite Inflatable Shelters

Λειτουργία

Το παράσιτο και ο ξενιστής λειτουργούν εντελώς διαφορετικά σαν δύο ξεχωριστά σώματα. Δεν αποτελούν ισοδύναμα μεγέθη και υπάρχει κυριαρχία του ενός πάνω στο άλλο. Σε κάποιες περιπτώσεις το παράσιτο λειτουργεί υποστηρικτικά πάνω στον ξενιστή και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις δημιουργεί εμπλοκή με στόχο τη δημιουργία μιας άλλης λειτουργίας. Το παράσιτο λοιπόν θίγει έννοιες όπως η απόρριψη ή η διατήρηση, η επανάχρηση ή η μετάλλαξη, ο σεβασμός στην ιστορική ταυτότητα και η σχέση μεταξύ πλαισίου ή καινούργιου. Το παράσιτο συνήθως μπορεί να μιμηθεί τον ξενιστή για να ενταχθεί ομαλά, ή αντίθετα να υιοθετήσει μια κριτική στάση και να αποτελέσει ένα αυτοτελές υποσύνολο, το οποίο θα εξουδετερώνει κατά κάποιο τρόπο τον ξενιστή. Συνήθως ο ξενιστής είναι αυτός που βλάπτεται, επωφελείται ή και κάποιες φορές παραμένει ανεπηρέαστος.

²⁹ Mike Hanlon. (2005). *The paraSITE - an inflatable shelter for the homeless that runs off expelled HVAC air*. Available: <http://www.gizmag.com/go/4455/>. Last accessed 4th Mar 2015.

Οι Άγγλοι αρχιτέκτονες Archer architects με το έργο τους *Shoreditch Rooms* στο Hackney το 2012 αποφάσισαν πως η προσθήκη που θα έφτιαχναν θα λειτουργούσε υποστηρικτικά πάνω στο υπάρχον κτίριο και σε καμία περίπτωση δεν ήθελαν το παράσιτο να εξουδετερώνει τον οργανισμό υποδοχής του. Έφτιαξαν λοιπόν ένα ξενοδοχείο στην πίσω όψη μιας εγκαταλελειμμένης μπυραρίας προσθέτοντας τρεις ορόφους με επιστρώσεις χάλυβα Corten, έτσι ώστε η προσθήκη να έρθει στο ύψος του γειτονικού κτιρίου και με τους ίδιους χρωματισμούς, με σκοπό το νέο κτίριο-παράσιτο να ενσωματωθεί ομαλά πάνω στον ξενιστή. Οι επισκέπτες εισέρχονται στο ξενοδοχείο μέσω μιας υποδοχής που βρίσκεται στο ισόγειο που οδηγεί στα δωμάτια στον πάνω όροφο, καθώς και σε ένα κήπο στην οροφή του κτιρίου. Στο ξενοδοχείο υπάρχει ένα χώρος για *sra*, ο οποίος καταλαμβάνει το παλιό χώρο του μπαρ και του υπογείου.³⁰

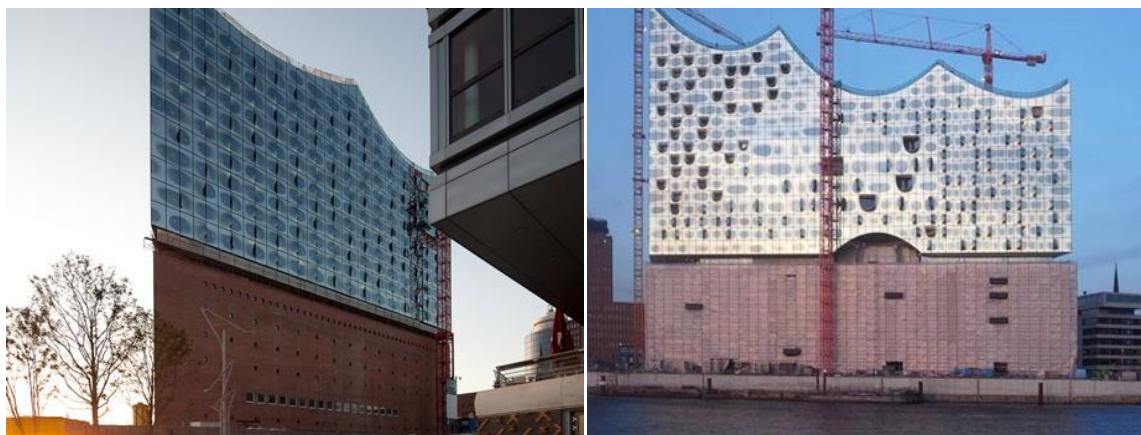

Εικ.17: *Shoreditch Rooms*

Αντίθετα, ο Γερμανός αρχιτέκτονας Werner Kallmorgen με την *αίθουσα συναυλιών Herzog & de Meuron*, που έφτιαξε στο Αμβούργο Elbphilharmonie ήθελε να δημιουργήσει μια προσθήκη η οποία να δημιουργεί ένα αυτοτελές υποσύνολο και να εξουδετερώνει κατά κάποιο τρόπο τον οργανισμό υποδοχής της. Θέλοντας λοιπόν να πετύχει το σκοπό αυτό, ο αρχιτέκτονας χτίζει μια τεράστια αίθουσα συναυλιών πάνω από μία τούβλινη αποθήκη του 1960 δίπλα στον ποταμό Έλβα στο Αμβούργο. Το νέο κτίριο αποτελείται ολοκληρωτικά από γυαλί, το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία τριών αιθουσών συναυλιών. Στο κτίριο περιλαμβάνονται κεντρικό αίθριο, κλιμακοστάσια και μία αίθουσα πολλαπλών χρήσεων που προσφέρει πανοραμική θέα στον

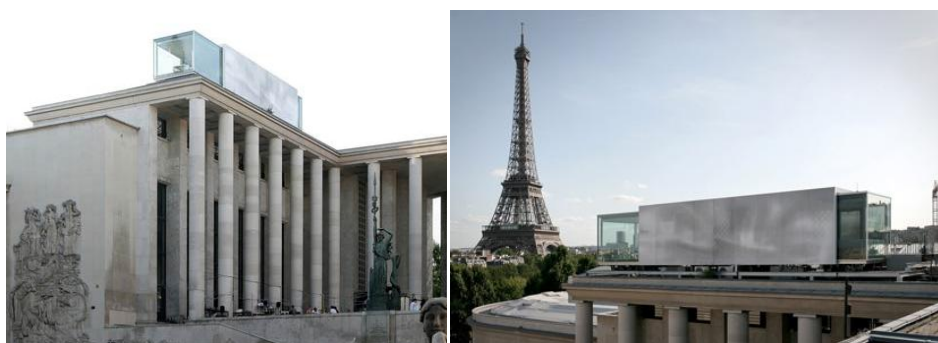
³⁰ Amy Frearson. (2012). *Designed in Hackney: Shoreditch Rooms by Archer Architects*. Available: <http://2012/03/22/designed-in-hackney-shoreditch-rooms-by-archer-architects/>. Last accessed 10th April 2015.

ποταμό. Το όλο κτίριο θα προσφέρει τρεις αίθουσες συναυλιών, ένα ξενοδοχείο, διαμερίσματα και μια δημόσια πλατεία 37 μέτρα πάνω από το παρακείμενο ποτάμι.³¹

Εικ.18: Αίθουσα συναυλιών Herzog & de Meuron

Ο Γάλλος αρχιτέκτονας Pascal Grasso θέλοντας να δημιουργήσει πάνω στο κτίριο του Palais de Tokyo στο Παρίσι μια προσθήκη η οποία να μην εξουδετερώνει το κτίριο που προσκολλάται αλλά ούτε να λειτουργεί υποστηρικτικά, αποφάσισε να φτιάξει μια προσθήκη η οποία όταν προσκολληθεί στον οργανισμό υποδοχής της να μην τον επηρεάζει καθόλου και να παραμένει ανεπηρέαστος. Έτσι ο αρχιτέκτονας δημιούργησε το *Nomiya temporary restaurant* όπου έχει εγκαταστήσει στην οροφή του Palais de Tokyo, μουσείο στο Παρίσι ένα προσωρινό, μεταφερόμενο εστιατόριο. Το εστιατόριο περιλαμβάνει μια γυάλινη καμπίνα και ένα διάτρητο μεταλλικό πλέγμα που καλύπτει την κεντρική περιοχή μαγειρέματος. Η δομή διαθέτει τραπεζαρία για δώδεκα άτομα, με πανοραμική θέα πάνω από τον Σηκουάνα και τον Πύργο του Αιφελ.³²

Εικ.19: *Nomiya temporary restaurant*

³¹ Amy Frearson. (2015). Completion in sight for Herzog & de Meuron's £617-million Elbphilharmonie concert hall. Available: <http://2015/01/13/completion-in-sight-herzog-de-meuron-617-million-elbphilharmonie-concert-hall/>. Last accessed 30th April 2015.

³² Pascal Grasso. (2009). *Nomiya temporary restaurant by Pascal Grasso*. Available: <http://www.dezeen.com/2009/09/11/nomiya-temporary-restaurant-by-pascal-grasso/>. Last accessed 22th May 2015.

4.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όπως αναφέραμε και παραπάνω στην πρακτική των εφήμερων, ή και μη, επεμβάσεων η κλίμακα της προσθήκης παίζει σημαντικό ρόλο. Το υφιστάμενο κτίριο είναι αυτό που μπορεί να ορίσει την κλίμακα της προσθήκης. Συνήθως οι προσθήκες γίνονται έντονα αντιληπτές. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, όπου το καινούριο κτίριο όταν προσκολλάται πάνω στο αρχικό, δεν μπορεί να γίνει διαχωρισμός ποιο είναι το παράσιτο και ποιος ο ξενιστής αφού το μέγεθος του παράσιτου μπορεί να είναι το ίδιο ή ακόμα και να ξεπερνάει το μέγεθος της υπάρχουσας δομής. Αν ο σκοπός των προσθηκών αυτών είναι να καλύπτουν καθετί παλιό, τότε η πόλη χαρακτηρίζεται ως χαώδης με καμιά συνέχεια στους νόμους και στην ιστορία της. Σε αντίθετη περίπτωση, όπου υπάρχει σεβασμός και συνέχεια στην αστική αρχιτεκτονική, τότε τίθενται ζητήματα ιεράρχησης αξιών, αναγκών και κοσμοθεωριών του πολιτισμού της. Η κοινωνική, ηθική και λογική συνοχή των λειτουργιών του αστικού χώρου αντανακλάται στην συνέπεια του τρόπου ζωής των ανθρώπων. Σε αυτό το πλαίσιο θεωρείται ότι ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά, αναζητώντας συγγένειες, ομοιότητες και αντιθέσεις λειτουργιών ή εννοιών και υλοποιώντας προτεραιότητες αξιών στον θεσμικό, κοινωνικό και εννοιολογικό χώρο της πόλης. Εδώ η κλίμακα συνδέεται με την ποιοτική και συμβολική νοηματοδότηση του χώρου, η οποία προϋποθέτει ένα συνολικό όραμα ζωής.

Η τάξη και η αρμονία ενός έργου επιτυγχάνεται όταν συνδυαστεί η καλλιτεχνική μορφή με την λειτουργική. Ο κάθε αρχιτέκτονας αντιλαμβάνεται διαφορετικά την έννοια της μορφής και της γεωμετρίας. Η φιλοσοφία κάποιου αρχιτέκτονα μπορεί να είναι η διατήρηση της υπάρχουσας γεωμετρίας προσθέτοντας πιο σύγχρονα υλικά. Κάποιος άλλος αρχιτέκτονας έχει εντελώς αντίθετη άποψη και χρησιμοποιεί γεωμετρίες που ανατρέπουν κάθε τι παλιό. Το κάθε έργο πρέπει να είναι σοφά οργανωμένο, έτσι ώστε με το φως, την σκιά, τα χρώματα και τις αναλογίες των χώρων του να είναι αυτοτελές και ολοκληρωμένο. Μόνο τότε οι μορφές μπορούν να θεωρηθούν αρμονικές και το αρχιτεκτόνημα να συγκινεί αισθητικά όχι μόνον τον χρήστη αλλά και τον θεατή. Η σύνθεση των μορφών θα πρέπει να αποβλέπει ουσιαστικά στην ικανοποίηση τριών στοιχείων: την πρακτικά αναγκαία μορφή που εξυπηρετεί το σκοπό του έργου, της τεχνικά αναγκαίας μορφής που προκύπτει από την κατασκευή και της καλλιτεχνικά αναγκαίας μορφής που έχει αυτοτέλεια.

Οι αρχιτεκτονικές μορφές είναι δημιουργίες τις οποίες μόνο ο άνθρωπος είναι ικανός να πραγματοποιήσει. Επίσης η γεωμετρία είναι ανθρώπινη δημιουργία. Πρόκειται όμως για διαφορετικά πράγματα παρ' όλο που υπήρξαν και υπάρχουν άμεσες σχέσεις μεταξύ τους. Η γεωμετρία, η οποία είναι ουσιαστικά μαθηματικά, ασχολείται με τον αφηρημένο χώρο, ενώ η αρχιτεκτονική, η οποία είναι τεχνική και τέχνη, ασχολείται με το συγκεκριμένο χώρο δηλαδή το χώρο σε σχέση με τον άνθρωπο, τόσο σαν παρατηρητή, όσο και σαν χρήστη. Ο αρχιτέκτονας θα πρέπει να γνωρίζει τις λεπτές σχέσεις που συνδέουν τη ζωή με τη μορφή και τη μορφή με τη ζωή για να μπορέσει να γνωρίσει τη λεπτή σχέση που κάνει την αρχιτεκτονική κατασκευή όμοια με ζωντανή ύπαρξη, παρ' όλο που προέρχεται από τη μίμηση ενός ελάχιστου τμήματός της. Άλλωστε, η σκοπιμότητα της προσφοράς του αρχιτέκτονα στην πόλη και στην κοινωνία πάντα υπήρξε και θα παραμένει η ειλικρινής και αναντικατάστατη αφιέρωσή του στο δημιουργικό σχέδιο.

Κάποιοι αρχιτέκτονες και καλλιτέχνες μέσα από την δημιουργία παρασίτων κατάφεραν να περάσουν κάποια μηνύματα που ήθελαν στον κόσμο. Με τον τρόπο αυτό τον προτρέπουν να σκεφτεί, να οραματιστεί και να φανταστεί ένα νέο κόσμο μέσα από τα έργα τους. Αυτό κατάφεραν να πετύχουν και αρχιτέκτονας David Kohn και η καλλιτέχνης Fiona Banner με το έργο που κατασκεύασαν. Στόχος τους ήταν να δημιουργήσουν μια μοναδική εμπειρία για τους επισκέπτες και μια δραματική αντίθεση ανάμεσα στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο. Το συγκεκριμένο έργο *Room for London* κατασκευάστηκε για λόγους ενημέρωσης και σχολιασμού από του περαστικούς. Η συγκεκριμένη κατασκευή είναι αρκετά ενδιαφέρον και προτρέπει τον επισκέπτη να μείνει ένα βράδυ εκεί. Με αυτό τον τρόπο ο επισκέπτης θα δει το Λονδίνο με μια διαφορετική ματιά και θα τον προτρέψει έτσι ώστε να σκεφτεί για όλους αυτούς τους χώρους και τις πόλεις οι οποίες μένουν ανεκμετάλλετες. Το παράδειγμα αυτό έχει ως στόχο να προτρέψει τον κόσμο στην δημιουργία παρασιτικών προσθηκών οι οποίες αποτελούν ένα οικολογικό τρόπο δημιουργίας χώρων στην πόλη. Με τον τρόπο αυτό ο δημόσιος χώρος της πόλης θα χρησιμοποιηθεί και αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό.

Η μορφή και η αισθητική που θέλει να δώσει κάθε αρχιτέκτονας αλλά και ο καταλληλότερος (κατά τη γνώμη του) τρόπος οικοδόμησης είναι τα σημαντικότερα κριτήρια για την επιλογή των υλικών που θέλει να χρησιμοποιήσει για την κατασκευή του έργου του. Τα κτίρια και γενικότερα το κτισμένο περιβάλλον αποτελούν τα καθοριστικά στοιχεία του ευρύτερου αστικού περιβάλλοντος. Το αστικό περιβάλλον επηρεάζεται αρκετά από την ποιότητα του κτισμένου και αυτό δεν οφείλεται μόνο στις αισθητικές διαστάσεις αλλά και στον τρόπο κατασκευής των κτιρίων, τα οποία αποτελούν το πρόσωπο της πόλης. Οι αποκαταστάσεις των κτιρίων μπορούν να τα μετατρέψουν σε τόπους ελκυστικούς και προσιτούς που θα προσφέρουν συνθήκες ασφαλούς και υγιεινής διαβίωσης και εργασίας. Η χρήση καινούριων υλικών και σύγχρονων τεχνολογιών κατασκευής δημιουργούν ευφυή κτίρια που εξυπηρετούν τις ανάγκες των χρηστών και της κοινωνίας γενικότερα. Τα κτίρια που παλαιότερα δεν είχαν κανένα αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με τις καινοτόμες ιδέες ανανεώνουν τον χαρακτήρα τους και προβάλλονται με τον καλύτερο τρόπο, έτσι ώστε να εκτιμάται η σημασία της παλιάς δομής. Με λίγα λόγια, κτίρια απρόσωπα και προβληματικοί χώροι είναι δυνατό να αναμορφωθούν και να μετατραπούν σε ελκυστικούς και ποιοτικούς χώρους διαβίωσης με χαρακτήρα και ταυτότητα. Με όλα αυτά επιτυγχάνεται η επανάκτηση της ελκυστικότητας του αστικού χώρου και οι χρήστες την απολαμβάνουν.

Ο ρυθμός κατεδάφισης και ανέγερσης κτιρίων, δεν συμπίπτει με τη συχνότητα αλλαγής της λειτουργίας τους. Πολλές φορές κτίρια τα οποία βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση καλούνται να αλλάξουν χρήση. Στην περίπτωση αυτή δεν υπάρχει κανένας λόγος κατεδάφισης τους. Στα κτίρια αυτά προστίθενται καινούργιες μονάδες υποστήριξης, τα λεγόμενα παράσιτα. Με τον τρόπο αυτό αλλάζει άμεσα η χρήση του κτιρίου ανάλογα με το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η ανακατασκευή των κτιρίων αυτών δεν έχει καμία απολύτως επίπτωση στην αστική ζωή της πόλης. Αντίθετα η ανοικοδόμηση της πόλης γίνεται πιο γρήγορα και με πιο οικολογικούς τρόπους καθώς επίσης τα σημεία τα οποία έμεναν ανεκμετάλλετα μπορούν πλέον να χρησιμοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Αυτό άλλωστε είναι και ένα από τους στόχους πολλών γραφείων στην Ευρώπη τα οποία εξειδικεύονται στην επανάχρηση κτιρίων με προσθετικές δομές.

Το παράσιτο και ο ξενιστής λειτουργούν εντελώς διαφορετικά σαν δύο ξεχωριστά σώματα. Δεν αποτελούν ισοδύναμα μεγέθη και υπάρχει πάντα η κυριαρχία του ενός πάνω στο άλλο. Σε κάποιες όμως περιπτώσεις το παράσιτο λειτουργεί υποστηρικτικά πάνω στον ξενιστή και σε κάποιες άλλες δημιουργεί εμπλοκή με στόχο τη δημιουργία μιας άλλης λειτουργίας. Όλο αυτό έχει επιπτώσεις στην αστική ζωή της πόλης. Σε πολλές περιπτώσεις ιστορικά κτίρια και σημαντικά μνημεία καταλήγουν να μην έχουν την ανάλογη σημασία που θα έπρεπε λόγω της καινούργιας προσθήκης η οποία δημιουργήθηκε. Κάποιες φορές όμως το παράσιτο λειτουργεί υποστηρικτικά πάνω στον ξενιστή γεγονός που δείχνει σεβασμό και ιεράρχηση των υπαρχουσών δομών. Με λίγα λόγια οι πόλεις λειτουργούν όπως τα φυσικά οικοσυστήματα διαθέτουν δηλαδή λειτουργίες και αξίες (functions and values). Στη σύγχρονη πόλη με όλες τις αλλαγές που έχουν προκύψει, επιτυχημένες και μη, η ανάγνωση αυτή δεν είναι πια εύκολα εφικτή, κάτι που δεν οφείλεται μόνο στην αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας. Οφείλεται και στη δημιουργία νέων λειτουργιών, που διαστρεβλώνουν τις πάγιες και παραδοσιακές και καταλήγουν είτε να τις αναβαθμίζουν είτε να τις υποβαθμίζουν.

Για την ανάδειξη και την αξιοποίηση κτιρίων με αρχιτεκτονικό και ιστορικό ενδιαφέρον πρέπει να γίνει μια σειρά επεμβάσεων. Οι επεμβάσεις που γίνονται στοχεύουν στην εξασφάλιση της στατικής επάρκειας του κτιρίου, τη διατήρηση και προβολή της αρχιτεκτονικής, ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας του, καθώς και την εξασφάλιση της βιωσιμότητας της χρήσης. Η διατήρηση, η ανάδειξη και η επανάχρηση κτιρίων με ιστορική και αρχιτεκτονική αξία προσφέρει κοινωνικά και πολιτιστικά οφέλη γιατί είναι μια σημαντική ενέργεια για τη διατήρηση και κατανόηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της πολιτιστικής ταυτότητας. Επίσης προσφέρει κοινωνική υπερηφάνεια και κοινωνική αυτογνωσία. Η επιλογή της χρήσης που θα παραλάβει ένα κτίριο και ο βαθμός επέμβασης προκύπτουν από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του κάθε κτιρίου, από τις δυνατότητες που θέτει η τοποθεσία του αλλά και από οικονομοτεχνικά στοιχεία. Οι μελέτες που γίνονται έχουν στόχο στην καλύτερη επιλογή χρήσης και ανάδειξης του. Ο αρχιτέκτονας που θα αναλάβει το έργο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την αρχική χρήση του κτιρίου, η οποία έχει συμβολική σημασία, και να διατηρεί την ανάμνηση της. Ένα άλλο θέμα που πρέπει να μελετείται από τον αρχιτέκτονα είναι τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του άμεσου περιβάλλοντος και οι ανάγκες του τόπου σε πολιτιστικό, κοινωνικό ή άλλο σχετικό περιεχόμενο, όπως αυτές έχουν καταγραφεί σε σχετικές πολεοδομικές και αναπτυξιακές μελέτες και οι επιθυμίες της τοπικής κοινότητας, καθοδηγούν την επιλογή των χρήσεων.

Το φαινόμενο των προσθηκών όπως αναφέραμε αποτελεί καίριο ζήτημα για την αρχιτεκτονική. Με την πάροδο όμως των χρόνων τα πράγματα εξελίσσονται και όλα φαίνονται μέσα από μια διαφορετική ματιά. Πλέον οι άνθρωποι, οι κοινωνικές ομάδες και οι ρυθμοί της πόλης αλλάζουν συνεχώς. Οι πόλεις μπορούν μέσα σε λίγα χρόνια να αλλάξουν εντελώς εικόνα. Ο παρασιτισμός δηλώνει κάτι εφήμερο, παροδικό, κάτι που μπορεί ανά πάσα στιγμή να αποσυναρμολογηθεί και συναρμολογηθεί ξανά στον ίδιο ή διαφορετικό τόπο με την ίδια ή διαφορετική χρήση. Χαρακτηρίζεται από μια συνεχή δυναμικότητα και μια μόνιμη αλλαγή. Όλες αυτές οι προσθήκες που τώρα πια χαρακτηρίζονται παράσιτα κατάφεραν να εξαφανίσουν την παγιωμένη σταθερότητα του παρελθόντος. Αυτή άλλωστε είναι και η "μαγεία" που προσφέρουν οι παρασιτικές αυτές κατασκευές στην αστική ζωή της πόλης.

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλφατζής Ε.Χ.-Καλύβα Β.-Κουκλίνου Α. (2008). *ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ*. Available: http://www.teiath.gr/userfiles/eadsa_web_admin/lessons/e_semester/spoudastes/2012-13_parasiticArchitecture.pdf. Last accessed 18th March 2015

Alyn Griffiths. (2014). *Atelier Vens Vanbelle adds "retro-futuristic capsule" to a Belgian home*. Available: <http://www.dezeen.com/2014/11/23/atelier-vens-vanbelle-retro-futuristic-capsule-belgian-home-extension/>. Last accessed 8th April 2015.

Amy Frearson. (2015). Completion in sight for Herzog & de Meuron's £617-million Elbphilharmonie concert hall. Available: <http://www.dezeen.com/2015/01/13/completion-in-sight-herzog-de-meuron-617-million-elbphilharmonie-concert-hall/>. Last accessed 30th April 2015.

Amy Frearson. (2011). *Dresden Museum of Military History by Daniel Libeskind*. Available: <http://www.dezeen.com/2011/09/29/dresden-museum-of-military-history-by-daniel-libeskind/>. Last accessed 5th of March

Amy Frearson. (2012). *Umicore Hoboken by Conix Architects*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/01/12/umicore-hoboken-by-conix-architects/>. Last accessed 15th March 2015.

Amy Frearson. (2011). *Dresden Museum of Military History by Daniel Libeskind*. Available: <http://www.dezeen.com/2011/09/29/dresden-museum-of-military-history-by-daniel-libeskind/>. Last accessed 5th of March.

Amy Frearson. (2012). *Manifest Destiny! by Mark Reigelman and Jenny Chapman*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/02/16/manifest-destiny-by-mark-reigelman/>. Last accessed 15th March 2015.

Amy Frearson. (2012). *A Room for London by David Kohn and Fiona Banner*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/01/13/a-room-for-london-by-david-kohn-and-fiona-banner-2/>. Last accessed 6th May 2015.

Amy Frearson. (2012). *192 Shoreham Street by Project Orange*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/03/06/192-shoreham-street-by-project-orange/>. Last accessed 4th Mar 2015.

Amy Frearson. (2012). *Designed in Hackney: Shoreditch Rooms by Archer Architects*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/03/22/designed-in-hackney-shoreditch-rooms-by-archer-architects/>. Last accessed 10th April 2015.

Amy Frearson. (2015). Completion in sight for Herzog & de Meuron's £617-million Elbphilharmonie concert hall. Available: <http://www.dezeen.com/2015/01/13/completion-in-sight-herzog-de-meuron-617-million-elbphilharmonie-concert-hall/>. Last accessed 30th April 2015.

Βασιλική Κακοσίμου. (2004). *Παρασιτική Αρχιτεκτονική*. Available: http://theory1315.blogspot.com.cy/2014/01/blog-post_11.html. Last accessed 15th June 2015.

Βενετία Δ. Τσακαλίδου. (2006). *Η συνθετική λογική της παρεμβολής στην Αρχιτεκτονική*. Available: <http://invenio.lib.auth.gr/record/63033/files/gri-2006-927.pdf?version=1>. Last accessed 29th August 2015

Βλάχος Ιωάννης - Κολλάρος Δημήτριος. (2008). *ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ*. Available: http://www.lib.teiher.gr/webnotes/steg/OikologiaTheoria/pdfs/Enotita_2.pdf. Last accessed 15th June 2015.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΒΟΛΕΑΣ - ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ - ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΠΑΣ - ΒΑΣΙΛΗΣ ΣΤΡΟΥΜΠΑΚΟΣ - ΙΩΑΝΝΑ ΣΥΜΕΩΝΙΔΟΥ. (2008). «Κατα-χρήσεις του κώδικα στην Αρχιτεκτονική: τοπολογικοί πειραματισμοί μέσω υπολογιστικών μεθόδων». Available: www.yzarch.files.wordpress.com/2013/05/zavoleas_geometry_symposium_publish_compr.pdf. Last accessed 5th June 2015.

Cook, Peter, "Coop Himmelb(l)au", in Cook, Peter Spiller, Neil (editors), *The power of contemporary architecture*, Academy Editions, 1999, p. 33

Coop Himmelblau . (). *Rooftop Remodeling Falkestrasse*. Available: <http://www.coop-himmelblau.at/architecture/projects/rooftop-remodeling-falkestrasse>. Last accessed 2th June 2015.

Decoi Architects. (2006). *Bankside Paramorph* . Available: http://web.mit.edu/mg_decoi/www/bankside/index02.html. Last accessed 10th Mar 2015.

Joop de Boer. (2014). *The Pirate Bubble: Parasite Architecture From The Seventies*. Available: www.popupcity.net/the-pirate-bubble-parasite-architecture-from-the-seventies/. Last accessed 15th June 2015.

Jean-Louis Chanéac. (2014). *The Pirate Bubble: Parasite Architecture From The Seventies*. Available: <http://popupcity.net/the-pirate-bubble-parasite-architecture-from-the-seventies/>. Last accessed 25th Mar 2015.

Johnson, Philip, "Deconstructivist Architecture - Museum of Modern Art, New York", in Hays, K. Michael (editor), *Architecture/ Theory/ since 1968*, Columbia Books of Architecture, MIT Press, (2000) 3rd printing 2002, p.676,677

Kristine Tucker. (2015). *How Is Geometry Used in Real Life?* .Available: www.ehow.com/info_8698204_geometry-used-real-life.html. Last accessed 5th June 2015.

Lebbeus Woods. (2012). *REPORT FROM BEIJING 4: Big and Empty*. Available: <https://lebbeuswoods.wordpress.com/2012/07/02/report-from-beijing-4-big-and-empty-3/>. Last accessed 20th February 2015.

Μαργέτη Ιωάννα. (2012). *ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ*. Available: http://www.math.uoa.gr/me/dipl/dipl_Margeti_Ioanna.pdf. Last accessed 30th May 2015.

Μελίνας Μεζάρη. (2009). Από τις προσθήκες στα «παράσιτα στρατηγικής». *Αρχιτέκτονες* p30-34..

Merel Pit, Karel Steller, Gerjan Streng. (2010). *Parasitic Architecture*. Available: www.gerjanstreng.eu/files/T02%20essay%20parasitic%20architecture.pdf. Last accessed 30th April 2015

Mike Hanlon. (2005). *The paraSITE - an inflatable shelter for the homeless that runs off expelled HVAC air*. Available: <http://www.gizmag.com/go/4455/>. Last accessed 4th Mar 2015.

Milo Ayden De Luca. (2013). *Excrescent Utopia, a parasitic architecture concept*. Available: <http://www.metalocus.es/content/en/blog/excrescent-utopia-a-parasitic-architecture-concept>. Last accessed 3th May 2015.

Opus 5. (2012). *Music School Louviers extension*. Available: <http://www.dezeen.com/2012/07/16/music-school-louviers-extension-by-opus-5/>. Last accessed 15th Mar 2015.

Πάνος Τζώνος, *Τέσσερα Συστήματα Αξιών στη Θεωρία της Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής*, Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη, 1985

Panos Dragonas and Varvara Christopoulou. (2015). *City rooftop cabin offers an alternative to the primitive forest hut*. Available: <http://www.dezeen.com/2015/01/09/panos-dragonas-varvara-christopoulou-city-rooftop-cabin-conceptual-parasite-forest-hut-alternative/>. Last accessed 16th Mar 2015.

Papadakis, Andreas, Steele, James, *Architecture of today*, Editions Pierre Terrail, Paris, 1992, p.167

Pascal Grasso. (2009). *Nomiya temporary restaurant by Pascal Grasso*. Available: <http://www.dezeen.com/2009/09/11/nomiya-temporary-restaurant-by-pascal-grasso/>. Last accessed 22th May 2015.

Sarah. (2012). *PARASITIC ARCHITECTURE*. Available: www.citymovement.wordpress.com/2012/03/29/parasitic-architecture/. Last accessed 20th June 2015.

Steve Cochoff. (2012). *Saint Corneille Library*. Available: <http://archinect.com/architecturepatrickmauger/project/saint-corneille-library>. Last accessed 4th Mar 2015.

Yuka Yoneda. (2011). *Parasitic Emergency Homes Can Be Implanted Onto Abandoned Buildings*. Available: <http://inhabitat.com/parasitic-emergency-homes-can-be-implanted-onto-abandoned-buildings/>. Last accessed 3rd March 2015.

Venturi, Robert, *Complexity and Contradiction in Architecture*, The Museum of Modern Art, New York, in association with the Graham Foundation for Advanced Studies in the fine Arts, Chicago (1966) 1977 1998, p.70

Zevi, Bruno, *Η Μοντέρνα Γλώσσα της Αρχιτεκτονικής*, μετάφραση: Λ. Κοτάνωφ, Εκδόσεις Νεφέλη, Βιβλιοθήκη της Τέχνης, Αθήνα 1986, σ. 146-149